

Järjestötoimijoiden näkemyksiä lähisuhdeväkivallan tekijöiden palveluntarpeista ja tukemisesta

Heini Aaltonen

Ella Halmela

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiaalityön maisteriohjelma

Käytäntötutkimus

Kevät 2023

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Keskeiset käsitteet ja aiempi tutkimus	4
2.1	Lähisuhdeväkivalta ilmiönä	4
2.2	Sukupuolistunut väkivalta	6
2.3	Väkivallan tekijyyden määritelmä	7
2.4	Aiempi tutkimus väkivallan tekijöistä	9
3	Tutkimuksen toteutus	10
3.1	Käytäntötutkimuksen kulku	10
3.2	Tutkimukseen osallistujat	12
3.3	Tutkimusaineisto	14
3.4	Aineiston analyysi	15
3.5	Tutkimusetiikka	18
4	Tulokset	19
4.1	Palvelujärjestelmä	19
4.2	Palveluntarpeet	24
4.3	Toipuminen	27
5	Yhteenveto	32
5.1	Johtopäätökset ja tutkimuksen luotettavuus	32
5.2	Pohdinta	35
	Lähteet	39
	Liitteet	43
	Liite 1. Kirje järjestötoimijoille	43
	Liite 2. Haastattelurunko	46

1 Johdanto

Lähisuhdeväkivalta vaikuttaa lähes jokaisen ihmisen elämään jollakin tavalla. Kuka tahansa voi jossakin elämänsä vaiheessa päätyä joko lähisuhdeväkivallan kokijaksi tai tekijäksi; 75 % 16–74-vuotiaista suomalaisista on ainakin kerran elämässään kokenut henkistä, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa (Siltala ym., 2022).

Yhteiskunnallisesti merkittävään valtaosaa koskettavaan lähisuhdeväkivaltaongelmaan voidaan nähdäksemme tehokkaimmin puuttua tukemalla väkivallan tekijöitä väkivallan kierteestä irrottautumisessa. Väkivallan tekijöiden tukeminen auttaa samalla välillisesti myös väkivallan kokijoita. Lähisuhdeväkivallan kierteitä on hankalaa, ja joissain tapauksissa kenties mahdotonta, katkaista ilman väkivallan tekijöiden toimintamalleihin puuttumista.

Parisuhdeväkivallan ollessa kyseessä, väkivalta ei välttämättä pääty edes parisuhteen kariutumiseen, vaan väkivallan tekijä saattaa jatkaa väkivaltaa entistä kumppaniaan kohtaan tai löytää uudesta parisuhteesta seuraavan kohteen. Muissa, kuten sukulaisuuteen perustuvissa läheissuhteissa, väkivallan tekijästä irrottautuminen voi olla joskus vaikeampaa kuin parisuhteissa. Jos lähisuhdeväkivallan tekijä lopettaa väkivaltaisen käyttäytymisen tai edes vähentää sitä, saattaa tärkeällä läheissuhteella olla mahdollisuuksia eheytyä. Ylisukupolvinen väkivallan kierre perheissä voi parhaimmillaan katketa siihen, että vanhempi oppii parempia toimintamalleja väkivaltaisen käyttäytymisen tilalle.

Yleisyydestään huolimatta lähisuhdeväkivallan tekijyyttä ja erityisesti tekijöiden palveluntarpeita on tutkittu vähäisesti Suomessa. Aihe vaikuttaa lähes tabuluontoiselta. Onko niin, että lähisuhdeväkivallan tekijöiden ja heidän tarpeittensa tutkimisen ajatellaan normalisoivan väkivaltaa ja vähättelevän väkivallan kokijoiden kärsimystä? Oma näkemyksemme on, että tiedon tuottaminen lähisuhdeväkivallan tekijöistä ja siitä, mitkä ovat vaikuttavia keinoja vastata näiden tarpeisiin, mahdollistaa parempien palveluiden kehittämisen väkivallan tekijöille ja sitä kautta myös paremman tuen väkivallan kokijoille.

Olemassa oleva tutkimuskirjallisuus on pääosin tarkoin rajattu joko tekijän sukupuolen, väkivallan muodon tai tekijän ja kokijan läheissuhteen – tai näiden kaikkien – perusteella. Tässä raportissa viitattu Emmi Latun (2016) väitöskirja paneutuu naisten tekemään fyysiseen väkivaltaan. Auli Flinckin (2006) tutkimus taas käsittelee naisten ja miesten kokemuksia parisuhdeväkivallasta sekä kokijuuden, tekijyyden että yhtäaikaisten kokijuuden ja tekijyyden

näkökulmista. Morgan, Williamson, Hester, Jones ja Feder (2014) ovat tutkimuksessaan pureutuneet miesten palveluun hakeutumiseen liittyviin tekijöihin terveydenhuollon palveluissa.

Tämä käytäntötutkimus on osa Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivaltatyöryhmän tilauksesta toteutettua sosiaalityön maisteriopintojen käytäntötutkimusta. Tutkimustehtävänä on selvittää järjestötoimijoiden näkemyksiä lähisuhdeväkivallan tekijöiden palvelutarpeista.

Tutkimuskysymyksemme ovat: 1) Miten väkivaltatyön järjestötoimijat kuvaavat väkivallan tekijöitä ja heidän palvelutarpeitaan? 2) Mitkä asiat edistävät tai haastavat väkivaltapalveluiden piiriin hakeutumista sekä toipumista? Toinen käytäntöopintojakson tutkimusryhmä julkaisee erillisen raportin lähisuhdeväkivallan kokijoiden palvelutarpeista (Lokkila & Salminen, 2023).

Suomessa lähisuhdeväkivallan kehittämistyö on ottanut uusia askelia niin kutsutun Istanbulin sopimuksen seurauksena. Euroopan neuvoston laatima ja Suomen ratifioima Istanbulin sopimus, eli yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä, ohjaa sopimuksen ratifioineita valtioita ehkäisemään ja vähentämään perheväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Lisäksi sopimuksen tavoitteena on tukea sekä kansainvälistä että kansallista sektori- ja organisaatorajat ylittävää yhteistyötä väkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (Euroopan neuvosto, 2011, s. 4). Suvi Nipuli (2019, s. 54) on todennut sosiaali- ja terveysministeriön raportissaan, että lähisuhdeväkivaltaa ehkäiseviä rakenteita on lujitettava niin valtionhallinnossa, kuntayhtymissä kuin kunnissa Istanbulin sopimuksen edellyttämien tavoin. Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivaltatyöryhmä on yksi konkreettinen ”toimenpide”, jolla Istanbulin sopimuksen mukaisia täytäntöönpanoja seurataan ja kehitetään.

2 Keskeiset käsitteet ja aiempi tutkimus

2.1 Lähisuhdeväkivalta ilmiönä

Väkivaltaa voidaan määritellä hyvin moninaisin tavoin. Maailman terveysjärjestö WHO:n (World Health Organization) mukaan väkivalta on tarkoituksellista fyysisen voiman käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että se kohdistuu joko itseen, toiseen ihmiseen, ryhmään tai yhteisöön, ja se joko aiheuttaa tai voi aiheuttaa vammoja, kuoleman, psyykkistä vahinkoa, perustarpeiden puutteenalaisuutta tai se vaarantaa yksilön kehityksen. Tässä määritelmässä

teon tarkoituksellisuus liittyy itse teon tekemiseen, huolimatta teon lopputuloksista. Käsitys sulkee ulos onnettomuudet, vaikka intentioon liittyvät rajat eivät väkivaltatapauksissa ole kovin selviä: väkivaltaa saatetaan myös käyttää ilman varsinaista tarkoitusta tuottaa vammoja tai vahinkoja. (Dahlberg & Krug, 2002, s. 5.)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) (2022) mukaan lähisuhdeväkivalta on väkivaltaa, jossa tekijä ja uhri ovat läheisessä keskinäisessä suhteessa. Se voi kohdistua esimerkiksi väkivallan tekijän nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen. Lähisuhdeväkivallan havaitseminen on usein vaikeaa, sillä väkivalta tapahtuu usein kodeissa, piilossa julkisilta katseilta. Rikoslaisissa (39/1889) ei säädetä suoraan lähisuhdeväkivallasta, mutta 21 luvun 7 §:n mukaiset lievät pahoinpitelyt ovat myös lähisuhteissa syytteenalaisia. (THL, 2022.)

Bildjuschkin ja muut (2020) ovat laatineet väkivaltasanaston yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen väkivalta- ja sanastoasiantuntijoiden kanssa. Sanasto sisältää suositellut käsitteet väkivallan vastaiseen työhön ja se tukee ammattilaisten ymmärrystä aiheesta monialaisesti (mt.). Työryhmä on jaotellut väkivallan muodot fyysiseen, henkiseen, seksuaaliseen, taloudelliseen, kemialliseen, välineelliseen, kulttuuriin ja uskontoon liittyvään väkivaltaan sekä vainoon, laiminlyöntiin ja lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön (mts. 9–10).

Väkivallan muotoja on siis paljon, ne voivat ilmentyä yhtäaikaaisesti eikä näiden tunnistaminen ole aina selvärajaista läheissuhteissa. Joskus väkivallan tekijän, kokijan, sille altistuneen tai ammattilaisen voi olla vaikeata tunnistaa, milloin on kyse esimerkiksi riitelystä ja milloin taas henkisestä väkivallasta. Lisäksi väkivallan muodot kehittyvät alati ajan ja kulttuurin mukana, mistä johtuen väkivallan tunnistaminen edellyttää väkivaltatietoisuuden ylläpitämistä ja kehittämistä. (Hakkarainen, 2019, s. 11.)

Väkivallan tekijöiden palveluntarpeilla tarkoitamme väkivallan tekijän kokemaa tarvetta saada väkivaltaongelmaansa apu tai vaihtoehtoisesti sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnissa todettua tuen tarvetta (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020, s. 17). Vaikka termejä palvelutarve ja palveluntarve käytetään usein synonyymeinä, käytämme tässä tarkoituksella harvemmin käytettyä käsitettä palveluntarve painottaaksemme tarpeen subjektiivisuutta. Järjestöjen tarjoama väkivaltatyö ei edellytä asiakkaalta yleensä sosiaalihuollon

palvelutarpeen arviointia, vaan asiakas voi hakeutua järjestöjen palveluiden piiriin myös omaehtoisesti.

Oikeusministeriön (2022) julkaisema Laatuksiteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuoajelmille -julkaisu pyrkii tarjoamaan tukea väkivallan tekijöille tarkoitettujen katkaisuoajelmien järjestäjille tukipalveluiden hyvien käytäntöjen mukaiseen suunnitteluun ja toteutukseen sekä laadukkaiden ja yhdenvertaisten palveluiden turvaamiseksi kaikille niitä tarvitseville.

Laatuksiteereissä kiinnitetään huomiota niin palvelun tarjoajalle asetettuihin kriteereihin, kuten henkilöstön asiantuntemukseen, kuin itse väkivallan katkaisuoajelmilta edellytettäviin kriteereihin. Väkivallan katkaisuoajelmien laatuksiteereihin kuuluvat muun muassa systemaattinen ja tutkimukseen perustuva työote, asiakkaan tarpeiden arviointi, väkivaltaisen käyttäytymisen riskinarviointi sekä uhrin turvallisuuden huomioon ottaminen.

(Oikeusministeriö, 2022.)

Lähisuhdeväkivallan henkiset ja konkreettiset kustannukset sekä yksilöille että yhteiskunnalle ovat mittavat. Yksin naisten kokeman fyysisen parisuhdeväkivallan suorat lisäkustannukset terveydenhuollolle ovat 150 miljoonaa euroa vuodessa. Lähisuhdeväkivalta lisää myös merkittävästi väkivaltaa kokeneiden yksilöiden sosiaali- ja oikeuspalveluiden käyttöä. (Siltala ym., 2022.) Väkivaltaa kokeneiden ja tehneiden riittävän varhaisella tuella väkivallan kierteen ehkäisemiseksi tai katkaisemiseksi voi olla paitsi mittaamattoman arvokkaat inhimilliset seuraukset, myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

2.2 Sukupuolistunut väkivalta

Vaikka käsittelemme tässä raportissa tekijöitä sukupuolesta riippumatta, katsomme tärkeäksi valottaa lähisuhdeväkivallan sukupuolistuneisuutta, sillä se nousee toistuvasti esiin sekä tutkimuskirjallisuudessa että aineistossamme. Sukupuoli linkittyy kiinteästi paitsi väkivallantekoihin, myös siihen, miten väkivaltaa ymmärretään ja miten siihen pyritään puuttumaan (Keskinen, 2010, s. 243). Suomessa on laadittu naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma vuosille 2020–2023. Ohjelmavalmistelussa huomioidaan Suomen saamat suositukset Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta, ja torjuntaohjelmaa läpileikkaa väkivallan ennaltaehkäisyyn teema. (Ruuskanen, 2020.) Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta (NAPE) on laatinut Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman vuosille 2022–2025 (Riski & Viuhko, 2022).

Viranomaisten tietoon tulevasta lähisuhdeväkivallasta aikuisiin kohdistuu 78,4 prosenttia ja lapsiin 21,3 prosenttia. Aikuisista uhreista valtaosa (75,2 %) on naisia, kun taas kaikista tekijöiksi epäillyistä enemmistö (78,1 %) on miehiä. Suurinta osaa lähisuhdeväkivallasta ei kuitenkaan ilmoiteta viranomaisille. (Tilastokeskus, 2021.)

Väkivallan sukupuolistuneisuudella tarkoitetaan sitä, että uhrin ja tekijän sukupuolella on merkitystä väkivallan syntyprosessissa, kokemisessa ja väkivallan muodoissa (Lidman, 2015, s. 18–19). Näin ollen väkivalta voi olla paitsi miesten naisiin kohdistamaa väkivaltaa, jollaiseksi se usein typistetään, myös esimerkiksi parisuhteessa minkä tahansa sukupuolen edustajan saman tai eri sukupuolen edustajaan kohdistamaa väkivaltaa, vanhemman lapsen kohdistamaa väkivaltaa tai sateenkaari-ihmisiin kohdistuvia viharikoksia (Keskinen, 2010, s. 243). Pelkän sukupuolen analysointi ei tavoitakaan sukupuolistuneen väkivallan koko moninaisuutta, vaan väkivallan kokemusten, representaatioiden ja yhteiskunnallisten diskurssien jäsentymiseen vaikuttavat sukupuolen lisäksi myös muun muassa seksuaalisuus, ikä, etnisyys ja luokka (Keskinen, 2010, s. 245).

Sukupuolistuneen väkivallan tutkimuksessa on usein unohdettu naiset väkivallan tekijöinä sekä väkivallan vuorovaikutuksellinen luonne. Ylipäättään parisuhdeväkivallasta on keskusteltu lähinnä naisten kertomien tarinoiden kautta, ja miehet ovat pitkälti pysyneet vaihi kokemuksistaan niin väkivallan tekijöinä kuin kokijoina. (Flinck, 2006, s. 12.) Satu Lidman (2015, s. 63–64) peräänkuuluttaakin sukupuolistuneen väkivallan vastaisessa työssä parempaa tunnistamista, ei niinkään sen laskemista kuinka suuri osa kokijoista ja tekijöistä on mitään sukupuolta. Tämä vaatii hänen nähdäkseen sensitiivisyyttä ottaa huomioon sukupuoli ja siihen liittyvät erityispiirteet. Myös Flinck (2006, s. 122) pitää väkivaltatyössä keskeisenä eri sukupuolten edustajien subjektiivisten kokemusten huomioon ottamista, sukupuolisensitiivisyyttä ja parisuhteen vuorovaikutuksen huomioivia työtapoja.

2.3 Väkivallan tekijyyden määritelmä

Bildjuschkin ja muut (2020) muistuttavat väkivaltasanastossaan uhrinäkökulman ensisijaisuudesta teeman äärellä. Työryhmä alleviivaa yhtenäisten käsitteiden ja ammatillisen puheen merkityksiä, erityisesti väkivallan kokijoita kohdatessa. He muotoilevat, että ammattilaisten on tärkeää ymmärtää ilmiötä riittävän monimuotoisesti ja uhrinäkökulmalle erityistä kunnioitusta osoittaen. (Bildjuschkin ym., 2020, s. 3.) Myös me pyrimme sensitiiviseen lähestymiseen ja väkivallan kokijoita kunnioittavaan ilmaisuun raportissamme,

vaikka tekijät ja heidän palveluntarpeensa ovatkin tutkimuksen keskiössä.

Väkivallan tekijöitä voidaan typologisesti kategorisoida kolmeen eri väkivallan ryhmään, jotka ovat: 1) itseen kohdistuva väkivalta, 2) ihmisten välinen väkivalta ja 3) kollektiivinen väkivalta (Dahlberg & Krug, 2002, s. 6). Olemme rajanneet kollektiivisen väkivallan ilmenemismuodot pois tutkimuksestamme ja vain sivuamme itseen kohdistuvaa väkivaltaa. Rajauksesta huolimatta on tärkeää tunnustaa myös rakenteellisten, kuten sosiaalisten, poliittisten ja taloudellisten, tekijöiden vaikutukset väkivaltakysymykseen ja palvelujärjestelmään. Rakenteellinen väkivalta voi liittyä esimerkiksi yhteiskunnalliseen seksismiin (Bildjuschkin ym., 2020, s. 6), joka kytkeytyy myös edellisessä alaluvussa kuvattuun väkivallan sukupuolistuneisuuden ulottuvuuksiin.

Dahlberg ja Krug (2002) esittävät WHO:n raportissaan, että usein väkivallan seuraukset sekä väkivaltaan liitetyt syyt ovat helposti havaittavissa. Jotkut taustatekijät taas ovat hyvin syvällä sosiaalisissa, kulttuurisissa ja taloudellisissa rakenteissa, mikä hankaloittaa tematiikan tutkimista. Vaikka jotkut biologiset ja muut yksilölliset seikat saattavat osittain selittää taipumusta väkivaltaiselle käytökselle, ovat tutkimukset osoittaneet näiden elementtien sekä sosiaalisten ympäristöjen ja ulkoisten tekijöiden vuorovaikutuksen merkittäväksi altistajaksi väkivaltaiselle käytökselle. Taustatekijät, jotka altistavat väkivaltaiseen reaktiivisuuteen, ovat kuitenkin muutettavissa, liittyivät ne sitten yksilön asenteisiin ja käytökseen tai rakenteellisiin seikkoihin. (Mts. 3.)

Väkivallan tekijöiden ja kokijoiden lisäksi väkivaltaan liittyy myös muita ”rooliaisetelmia”. Väkivallalle altistuneilla tarkoitamme pääasiassa väkivaltaisessa ympäristössä eläviä lapsia, jotka ovat joutuneet elämään väkivallan pelossa tai kuulemaan ja silmin näkemään aikuisten välistä väkivaltaa tai sen seurauksia, kuten fyysisiä vammoja ja/tai henkistä vahinkoa (Bildjuschkin ym., 2020, s. 5; Cross ym., 2012, s. 210).

Tässä tutkimuksessa ”yhtäaikainen kokijuus ja tekijyys” tarkoittaa, että yksilö sekä itse käyttää väkivaltaa että myös kokee sitä lähisuhteessa. Tässä käsityksessämme väkivallan kokeminen ja tekeminen voivat tapahtua joko yhden ja saman läheissuhteen sisällä tai esimerkiksi siten, että puoliso kohdistaa kumppaniinsa väkivaltaa, ja tämä puolestaan kohdistaa väkivaltaa heidän perheeseensä kuuluvaan lapseen. Ilmiölle ei tunnu olevan vakiintuneita suomalaisia käsitteitä, vaikka erityisesti molemminpuolinen väkivalta

(*bidirectional intimate partner violence* tai *mutual violence*) on tunnistettu ilmiönä parisuhdeväkivaltatutkimuksissa (esim. Bates 2016; Dokkedahl & Elklit, 2019; Park & Kim, 2019) sekä väkivallan ylisukupolvisuuden tutkimuksissa (esim. Berlin, Appleyard & Dodge, 2011; McCullough, Harding & Shaffer, 2014). Widom, Czaja ja DuMont (2015, s. 1484) ovat huomauttaneet, että kaltoinkohtelun *ylisukupolvisuuden* ymmärtäminenään ei ole niin yksioikoista, kun uskotaan. Väkivallan ja kaltoinkohtelun ylisukupolvisesta luonteesta on esitetty sekä sitä vahvistavia että kumoavia tutkimustuloksia (mts. 1480–1481).

2.4 Aiempi tutkimus väkivallan tekijöistä

Tilastokeskus kokoaa vuosittain kvantitatiivista tietoa viranomaisten tietoon tulleesta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Määrällinen tieto ei sellaisenaan valota väkivallan tekijöiden tai kokijoiden palveluntarpeita, mikä korostaa laadullisten tutkimusten hyödyntämisen tarpeellisuutta. Näkemyksemme mukaan aiemmin mainittu väkivallan kokijoiden ensisijaisuus näkyykin juuri tutkimuskirjallisuudessa; väkivallan kokijoista löytyy runsaasti tutkimusta suhteessa tekijöihin.

Tekijöitä koskeva suomalainen tutkimus on niukkaa. Sekä suomalaisissa että kansainvälisissä tutkimuksissa näkökulmat ovat myös hajanaisia tutkimusten ollessa usein rajattuja esimerkiksi sukupuolen, lähisuhteen tai väkivallan muodon mukaan. Esimerkiksi Emmi Lattu (2016) on tutkinut väitöskirjassaan naisten tekemää fyysistä väkivaltaa, sen oikeutusta, siihen liitettyjä tunteita sekä pyrkimyksiä irrottautua väkivaltakäyttäytymisestä. Johtuen rajauksesta, Latunkin (2016) tutkimuksen tuloksia voinee soveltaa tässä tutkimuksessa vain rajatusti. Tutkimuksen naisilla ensimmäinen askel väkivaltakäyttäytymisen lopettamiseen oli ottaa vastuu teostaan. Moni nainen oli hakenut apua ammattiauttajilta joko suoraan väkivaltaiseen käyttäytymiseen tai esimerkiksi päihteidenkäyttöön. Osa oli myös yrittänyt itsenäisesti lopettaa väkivaltaisen käyttäytymisen. (Mt.)

Auli Flinckin väitöskirjassa (2006) taas tarkastellaan naisten ja miesten kokemuksia parisuhdeväkivallasta, kuten väkivaltaan johtaneista tekijöistä, väkivallan kohteeksi joutumisesta ja väkivallan tekijyydestä. Flinckin tutkimuksen mukaan väkivaltaan voivat johtaa parisuhdetta kuormittavat tekijät, kuten menneisyyden mukana kuljettaminen, toiveisiin pettyminen, vieraantuminen ja valtataistelu sekä parisuhteen osapuolten kuormittuminen olosuhteista. Väkivallan tekijyyteen Flinck taas liittää väkivallan torjumisen, sen oikeuttamisen sekä lopulta havahtumisen omaan tekijyyteen ja avun tarpeeseen. (Mt.)

Varsinaisia väkivallan tekijöiden palvelupolkuja ja -tarpeita koskevaa tutkimustietoa on vieläkin rajallisemmin, vaikka väkivallan tekijöiden eri viiteryhmien tarpeita onkin tunnistettu väkivaltatyön kentällä Suomessa. Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liitto on esittänyt Vaiettu naiseus -hankkeen raportissaan ajatuksia naisen väkivallan tunnistamisesta, nimeämisestä ja hoitamisesta (Törrönen, 2009). Raportissa raotetaan verhoa tabuluonteiseen aiheeseen ja esitellään hyvin perustavanlaatuisia seikkoja naisen väkivallasta aina historiallisista tekijöistä traumanäkökulmiin sekä ammattilaisten ja asiakkaiden kokemuksiin.

Kansainvälistä tutkimusta on jo selvästi enemmän koskien tekijöitä, heidän palvelutarpeitaan ja väkivallasta irtaantumista. Morgan ja kumppanit (2014) ovat tarkastelleet miesten palveluun hakeutumiseen liittyviä tekijöitä terveydenhuollon palveluissa. Miehet hakivat ensisijaisesti tukea ystäviltä tai perheeltä. Seuraava todennäköisin tuen lähde oli perhelääkäri. Tutkimus summaa, että terveydenhuollon ammattilaisilla yleensä, ja erityisesti perhelääkäreillä, on tehtävä kysyä miespotilailta perheväkivallan kokemuksista tai tekemisestä, ja että heitä on koulutettava, jotta he voivat tehdä sen tehokkaasti ja turvallisesti. (Mt.)

Sheehan ja muut (2011, s. 30) ovat systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessaan tunnistaneeet lähisuhdeväkivallan tekijöiden kokemia ”käänteentekeviä seikkoja”, jotka ovat vaikuttaneet tekijöiden päätökseen hakea apua, ja minkä pohjalta väkivaltatyön käytänteitä voidaan tarkentaa ja kehittää. Tutkimuksen mukaan yhteisölliset, ryhmä- ja yksilölliset prosessit vaikuttavat kaikki osaltaan väkivallantekijöiden käännekohtiin ja käyttäytymisen muutokseen. Lähisuhdeväkivallan tekijöille osoitettujen palveluiden vaikuttavuutta on myös tutkittu esimerkiksi Eckhardtin ja muiden (2013) kuvailevassa katsauksessa, jossa väkivallantekijöille suunnatuista interventioista saatiin ristiriitaisia tuloksia sen suhteen, pystyvätkö ne vähentämään lähisuhdeväkivallan riskiä. Käytettävissä olevissa tutkimuksissa oli monia menetelmällisiä puutteita. Viimeaikaiset tutkimukset uudenaikaisista ohjelmista ovat kuitenkin osoittaneet lupaavia tuloksia.

3 Tutkimuksen toteutus

3.1 Käytäntötutkimuksen kulku

Sosiaalityön käytäntötutkimuksella tarkoitetaan useiden eri toimijoiden yhteisen oppimisen ja tiedonmuodostuksen prosessia, jossa tutkitaan ja kehitetään sosiaalityön käytäntöjä. Tutkijan kiinnostus kohdistuu arkipäiväisiin tapahtumiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin, jotka kumpuavat asiantuntijoiden tai asiakkaiden tiedontarpeista ja huolenaiheista.

Käytäntötutkimuksella tuotetaan uutta tietoa ja osaamista vuorovaikutuksessa yksilöiden, ryhmien ja sosiaalisten rakenteiden kesken. Käytäntötutkimuksella voidaankin tukea sosiaalialan työssä tai asiakkaiden arjessa esiintyvien haasteiden ratkaisemista ja työyhteisöjen kehittämistä. (Satka ym., 2016, s. 8–10.)

Aloite lähisuhdeväkivaltailmiön tutkimukseen tuli Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmältä, jonka kanssa suunnittelimme ja toteutimme tutkimuksen. Tarkemman tutkimusaiheen määrittelyssä otettiin huomioon sekä tutkimuksen toteuttajien toiveet ja tavoitteet että Helsingin kaupungin toivomukset syvemmästä tiedonmuodostuksesta liittyen valittuihin teemoihin. Tutkimusaineistomme toimivat Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivaltatyöryhmän toteuttamat asiantuntijahaastattelut kolmannen sektorin toimijoille.

Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän tarkoituksena on muun muassa tehdä esityksiä liittyen lähisuhdeväkivaltaa ehkäiseviin toimenpiteisiin, tiedotukseen ja koulutukseen, käsitellä lainsäädännön muutoksia sekä valtakunnallisten aloitteiden ja ehdotusten toimeenpanoa paikallistasolla, tuottaa asukkaille tarkoitettuja ohjeita ja tiedotuskampanjoita sekä seurata lähisuhdeväkivaltarikosten määrän kehitystä.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmään kuuluu Helsingin kaupungin ja väkivaltatyön järjestöjen edustajien lisäksi Helsingin poliisin, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin, Syyttäjälaitoksen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen edustajia. (Fagerström, 2022.)

Päätettyämme tehdä käytäntötutkimuksemme lähisuhdeväkivaltailmiöstä Helsingissä, sovimme tapaamisen kaupungin lähisuhdeväkivaltakoordinaattorin kanssa. Ensimmäisessä tapaamisessa pohdimme yhteisesti tutkimuksen tarkempaa rajausta ja mahdollisia tutkimuskysymyksiä. Sovimme yhteydenpidon jatkuvan tarvittavassa määrin koko tutkimusprosessin ajan varmistuaksemme siitä, että kaupungin määrittämät tavoitteet tutkimukselle täyttyvät. Käytäntötutkimuksen prosessi oli alusta saakka kollektiivinen, perustuen osallistuneiden osapuolten väliseen jatkuvaan neuvotteluun, jota kävimme muun muassa tutkimusta koskeviin valintoihin ja etenemiseen liittyen (Satka ym., 2016, s. 22).

Väkivaltateemaa ryhtyi tutkimaan neljä Helsingin yliopiston sosiaalityön käytäntötutkimuksen kurssin opiskelijaa. Teimme tässä neljän hengen ryhmässä yhteisen tutkimussuunnitelman ja haimme yhteistä tutkimuslupaa. Analyysivaiheessa jakauduimme kahteen osatutkimusryhmään tarkastelemaan ilmiötä kahdesta eri näkökulmasta. Tarkastelemme tässä osatutkimuksessa tekijöiden palveluntarpeita, kun taas toinen työpari tarkastelee omassa raportissaan kokijoiden palveluntarpeita (ks. Lokkila & Salminen, 2023). Tekijöiden ja kokijoiden välinen jakolinja tehtiin yhteistuumin työelämäkumppanin kanssa.

Haimme ja saimme tutkimusluvan Helsingin kaupungilta. Tämän jälkeen lähetimme kaupungin työntekijän aiemmin haastattelimille järjestötyöntekijöille sähköpostin, jossa kysyimme kirjallista suostumusta (Liite 1) hyödyntää valmiita haastatteluaineistoja tutkimuksessamme. Haastatteli oli haastattelujen yhteydessä kertonut asiantuntijoille, että haastatteluaineistoja voidaan hyödyntää kaupungin ja lähisuhdeväkivaltatyöryhmän kehittämistyössä ja tutkimuskäytössä. Suostumuksen antaminen oli vapaaehtoista ja haastatellut ja järjestöt saivat päättää, saiko järjestön nimen mainita tutkimuksessamme. Lähetimme pyynnön haastatteluaineistojen käyttöön yhdeksän eri järjestön edustajille, ja asettamamme aikarajan puitteissa saimme myönteisen vastauksen seitsemältä järjestöltä. Helsingin kaupunki luovutti käyttöömme nämä seitsemän haastatteluaineistoa. Tässä väkivallan tekijöitä koskevassa osatutkimuksessa päädyimme käyttämään neljää asiantuntijahaastattelua aineistona.

Sosiaalityön käytäntötutkimuksessa alan käytännöistä muodostettu tieto palautetaan yleensä takaisin siihen toimintaympäristöön, josta se on lähtöisin (Satka ym., 2016, s. 11). Sekä Helsingin kaupunki että tutkimukseen osallistuneet järjestötoimijat ovat ilmaisseet kiinnostuksensa tutkimuksemme tuloksia kohtaan. Työmme valmistuttua esittelemme sen Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmälle. Helsingin kaupunki toivoo tutkimuksemme innoittavan eri toimijoita valtakunnallisesti tai alueellisesti rakentamaan tutkimus- tai kehittämishanketta lähisuhdeväkivallan tekijäteemaan liittyen. Käytännön toimijoiden vahva osallisuus tiedon tuotantoon johtaakin parhaimmillaan siihen, että toimiviksi havaitut tulokset siirtyvät joutuisasti käytäntöön (Satka ym., 2016, s. 11).

3.2 Tutkimukseen osallistujat

Tähän osatutkimukseen osallistuneet järjestöt olivat Maria Akatemia ry, Miessakit ry,

Pääkaupungin turvakoti ry ja Suvanto ry. Näistä aineistoista löytyi tekijänäkökulman kannalta oleellista materiaalia, kun taas tutkimuksen ulkopuolelle jääneet kolme haastattelua keskittyivät lähinnä lähisuhdeväkivallan kokijoiden tukemiseen.

Maria Akatemia toimii oikeudenmukaisen, turvallisen ja väkivallattoman yhteiskunnan eteen. Toiminnassa painottuu ennaltaehkäisevä ote. Maria Akatemian ehkäisevän väkivaltatyön kohderyhmänä ovat tytöt ja naiset, jotka ovat käyttäneet tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa. Naisia tuetaan kantamaan vastuuta omista tunteista ja käytöksestä. Asiakkaille tarjotaan yksilötapaamisia, tukea chatin kautta ja puhelimitse sekä ammatillisesti ohjattua vertaisryhmätoimintaa. Järjestö tarjoaa myös koulutusta ammattilaisille väkivaltaan liittyvissä teemoissa. (Maria Akatemia ry, [n.2022].)

Miessakkien toiminnassa osallisuus ja vertaisuus katsotaan väyliksi miesten henkisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä yhteisvastuun edistämiseen. Miessakit ry tarjoaa asiakkailleen matalan kynnyksen vertaistoimintaa sekä ammatillista tuki- ja kriisipalvelua niin väkivallan kokijoille että tekijöille. Toiminnan ydin on mieserityisyydessä: kaikki Miessakit ry:n toimijat ovat miehiä. Lisäksi järjestö kouluttaa vertaismiehiä ja eri alojen ammattilaisia rakentamaan yhteiskunnallista keskustelua ja palvelujärjestelmän miestyöhön liittyviä ulottuvuuksia. (Miessakit ry, [n.2022].)

Pääkaupungin turvakoti ry:n palvelut tukevat kaikkia perhe- ja lähisuhdeväkivallan osapuolia. Tukea tarjotaan sekä kriisivaiheessa että sen jälkeen. Turvakodit ovat tarkoitettu lyhytaikaiseksi turvapaikaksi akuuteissa tilanteissa, ja järjestön Asumisyksikkö Kilpolan tavoitteena on tukea asiakkaiden itsenäistä selviytymistä ja väkivallattoman elämän vakiinnuttamista. Järjestön Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö tarjoaa monipuolista apua kaikille, joilla on tai on ollut lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa. (Pääkaupungin turvakoti, [n.2022].)

Suvanto ry pyrkii toiminnallaan ehkäisemään ikääntyneiden luottamuksellisissa suhteissa tapahtuvaa kaltoinkohtelua ja väkivaltaa. Järjestö tarjoaa puhelinpalvelua, neuvontaa, asiakaspalvelua ja vertaistoimintaa. Yhdistyksen keskiössä on myös yhteiskunnallinen vaikuttaminen muun muassa tietoa lisäämällä sekä tarjoamalla erityisasiantuntijuutta eri tahoille. (Suvanto ry, [n.2022].)

3.3 Tutkimusaineisto

Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivaltatyöryhmän jäsen toteutti järjestötoimijoiden haastattelut touko-kesäkuussa 2022. Haastattelijalla oli käytössään valmis kysymysrunko (Liite 2), jota hän sovelsi keskusteluissa mukautetusti. Haastatteluja voinee kuvailla puolistrukturoidun teemahaastattelun kaltaisina asiantuntijahaastatteluina.

Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa haastateltavat vastaavat samoihin teemoihin, mutta kysymyksenasettelu ja järjestys saattavat vaihdella (Ruusuvoori & Tiittula, 2005a, s. 11).

Jaoimme Helsingin kaupungilta käyttöömmme saadut seitsemän haastattelunauhoitetta nelihenken ryhmämme kesken kuunneltaviksi. Tämän ensimmäisen läpikuuntelun aikana kukin kuuntelija arvioi haastattelun sisällön relevanssia tutkimuskysymyksen kannalta. Kukin kirjasi ylös, puhutaanko haastattelussa 1) väkivallan kokijoista, 2) väkivallan tekijöistä, 3) väkivallalle altistuneista tai 4) yhtäaikaisesta väkivallan tekijyydestä ja kokijuuudesta. Esittelimme toisillemme neljän hengen ryhmässä ensimmäisen kuuntelukerran pohjalta tehdyt kirjalliset arviot haastattelujen käytettävyydestä, eli siitä, puhutaanko haastatteluissa tutkimuskysymystemme kannalta olennaisia seikkoja.

Ensimmäinen aineiston käsittelyvaihe oli litteroiminen eli nauhojen muuntaminen puheesta tekstiksi (Ruusuvoori, 2010, s. 424). Jaoimme neljän hengen kesken lopulliset litteroitavat haastattelut, joita oli yhteensä viisi. Jokainen litteroi yhden haastattelun sekä osuuden koko työryhmälle jaetusta yhteisestä haastattelusta. Yksi litteroidusta haastattelusta karsiutui pois tästä osatutkimuksesta, sillä siinä ei juurikaan käsitelty tekijöitä. Tässä osatutkimuksessa käyttämistämme neljästä haastatteluista kaksi oli tehty ja nauhoitettu videovälitteisesti ja kaksi kasvotusten äänitallenteina.

Litterointi on aina tulkintaa (Ruusuvoori & Tiittula, 2005b, s. 24). Koska olimme kiinnostuneita asiantuntijoiden tuottamista asiasisällöistä, ei vuorovaikutuksen paralingvistisiä yksityiskohtia, kuten naurua, taukoja tai intonaatioita, kuvaava litterointi ollut tarpeen (Ruusuvoori, 2010, s. 425). Näimme kuitenkin olennaiseksi litteroida haastattelijan puheenvuorot, jotta saisimme käsityksen siitä, miten kysymyksenasettelu on voinut vaikuttaa annettuihin vastauksiin (mts. 23, 29–31).

Toinen paikan päällä tehdyistä haastatteluista oli ryhmähaastattelu, mikä haastoi litterointia

ajoittaisesta päällekkäisestä puheesta ja yhden haastateltavan puheen heikommasta kuuluvuudesta johtuen. Myös muissa aineistoissa esiintyi paikoittaisia epäselviä kohtia, mikä on litteroinnille hyvinkin tavallista (Ruusu vuori, 2010, s. 427). Nähdäksemme epäselvien kohtien merkitys on kokonaisuudessaan kuitenkin melko vähäinen.

Tässä osatutkimuksessa hyödynnettyä aineistoa oli yhteensä 83 liuskaa (fontilla Times New Roman, pistekoko 12 ja riviväli 1,5). Poistimme haastattelussa ilmenneitä tunnistetietoja jo litteroinnin vaiheessa. Lisäksi jätimme joitain yksittäisiä kohtia litteroimatta, kuten haastattelun lopun päättelysanoja ja esimerkiksi haastattelijan yksityiskohtaiset kertomukset omasta työkuvastaan.

3.4 Aineiston analyysi

Litteroinnin jälkeen kaikki neljä tutkijaa tekivät eräänlaisen ”esiasteen” värikoodauksen litteroimastaan aineistosta. Värikoodauksen tarkoitus oli helpottaa pääasiassa tekijyyden ja kokijuuden hahmottamista aineistomassasta. Tässä ”esikoodauksessa” jäsentelimme aineistoa merkitsemällä eri väreillä tekstikatkelmat, jotka käsittelivät 1) väkivallan kokijoita, 2) väkivallan tekijöitä, 3) väkivallalle altistuneita ja 4) yhtäaikaista väkivallan tekijyyttä ja kokijuutta.

Tämän alustavan värikoodauksen jälkeen jakauduimme pysyvästi osatutkimusryhmiimme jatkaen analyysia ja varsinaista koodausta omilla tahoillamme. Rantalan (2015) mukaan laadullisissa tutkimuksissa koodit tarkoittavat yleisimmin tutkijan luomia sanoja tai lyhyitä fraaseja, jotka tiivistävät tietyn aineiston osan ja sen ydinsisällön. Koodaus on analyysin ensimmäinen askel ja erottamaton kytkös aineiston ja teorian välillä: vaihe kuvaa niitä käsitteitä, malleja, kieltä ja teorioita, joiden ympärille tutkimus rakennetaan. (Mts. 111–112.)

Ennen koodausta olimme tässä osatutkimuksessa kirjoittaneet ylös omia alustavia pohdintojamme keskeisistä ja usein toistuvista teemoista. Nämä huomiot, tutkimuskysymys sekä aiheen rajaus ohjasivatkin koodaustamme. Pertti Alasuutari (2011, s. 40) toteaaakin, että aineistoa tarkastellessa on syytä kiinnittää huomiota vain siihen mikä on kulloisenkin teoreettisen kehityksen tai kysymyksenasettelun kannalta olennaista. Alasuutari (2011, s. 40) nimeää tätä havaintoja yhdistelevää ajatteluprosessia ”raakahavaintojen” tekemiseksi. Työvaihetta voinee kutsua myös teemoitteluksi, jossa aineistosta nostetaan tutkimusongelmaa valaisevia keskeisiä havaintoja (Eskola & Suoranta, 2005, s. 174). Raakahavainnointimme

pohjalta päädyimme koodaamaan seuraavia teemoja: palveluntarpeet, taustasyyt väkivallalle, palveluun hakeutuminen, toipumiselle tärkeät elementit sekä palvelujärjestelmässä ja ammattilaisten osaamisessa ilmenneet puutteet.

Koodaaminen on laadullisen aineiston systemaattista järjestelyä ja luokittelua (Rantala, 2015, s. 112). Poimimme koodit lukemalla aineistoa läpi ja lisäämällä koodauksia relevanteiksi tulkitsemiimme kohtiin, eli analyysiyksikköihin. Koodaus tehtiin kommenttityökälulla yhteisesti jaetussa Word-dokumentissa ja näitä muodostui yhteensä 256 kappaletta. Koodien muodostamisen jälkeen listasimme kaikki koodit allekkain omaan erilliseen Word-dokumenttiin.

Tämän jälkeen ryhdyimme klusteroimaan eli ryhmittelemään koodeja (esim. Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 124). Kopioimme koodit uuteen dokumenttiin, jossa järjestelimme koodeja mekaanisesti omiin kategorioihinsa ns. leikkaa-liimaa-menetelmällä: yhdistelimme koodeja ryhmiin sen mukaan, että koodit olivat joko täsmälleen samoja koodauksia tai päättelemällä koodien liittyvän samaan aihepiiriin jollain muulla tavalla (Rantala, 2015, s. 112). Esimerkiksi koodit ”*Hakeutumisesta helpottaa suuren kaupungin ihmismassa*” ja ”*Palvelujärjestelmä näyttäytyy sirpaleiselta asiakkaille*” -koodit katsottiin kuuluvan samaan ryhmään, sillä tulkintamme mukaan näitä yhdistää *hakeutuminen* kategoriana.

Klusteroinnin tuloksena kategorioita muodostui lopulta 10. Yhden kategorian alle sijoittui keskiarvolta noin 23 koodattua aineisto-otetta ja koodimäärien vaihteluväli oli seitsemästä kuuteenkymmeneenkuuteen koodia. Puolet kategorioista olimme teemoitelleet etukäteen ja puolet syntyi sitä mukaan, kun koodilista hupeni ja havaitsimme jäljelle jäävissä koodeissa selviä yhteneväisyyksiä. Jätimme neljästä koodista muodostuneen *väkivallan muodot* -kategorian pois, sillä se ei ollut tutkimusongelmamme kannalta kokonaisuudessaan olennainen. Lisäksi kaikista koodeista kahdeksan oli sellaisia, joita emme saaneet sijoitettua mihinkään kategoriaan. Nämä koodit olivat joko liian tarkkoja, epäselviä tai niiden merkitys oli muulla tavalla irrallinen kategorioista ja kaukana tutkimuskysymyksestä. Jätimme nämä koodit huomiotta analyysissa.

Kategorioita syntyi verrattain paljon, minkä takia pohdimme, voisiko näitä käsitellä vielä joidenkin yhdistävien teemojen alaisuudessa. Kysyimme toisiltamme, mikä näitä kategorioita yhdistää, miksi ja miten voisimme nimetä nämä ryhmät. Tätä klusteroinnin, yhdistelevän

luokittelun ja käsitteellistämisen prosessia voi myös kutsua abstrahoinniksi (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 125). Siirtelimme kymmentä kategoriata Word-dokumentissa omiin ryhmittymiin ja kokeilimme erilaisia kokonaisuuksia etsien kategorioiden välisiä ”yhteenliittymiä”. Jaoin ajatuksia kategorioiden välisistä sidoksista ja lopulta saimme analyttisen pohdinnan ja kokeilun avulla muodostettua kolme teemaa: *palveluntarve*, *toipuminen* sekä *palvelujärjestelmä*. Näistä muodostui myös tutkimuksen tuloksien pääteemat.

Analyysia tuntui haastavan teemoihin eriteltyjen kategorioiden monirajaisuus, sillä kaikki kategoriat tuntuivat aineistossa limittyvän toisiinsa tavalla tai toisella. Ratkoimme hahmottamisongelman muodostamalla vielä kaksi yläkategoriaa: *asiakaskeskeiset ulottuvuudet* ja *rakenteelliset ulottuvuudet*. Asiakaskeskeiset ulottuvuudet -yläkatgoria sulkee sisälleen tekijöitä, asiakasta tai asiakasryhmää kuvailevia teemoja ja kategorioita, kun taas rakenteelliset ulottuvuudet -yläkatgoriassa korostuu rakenteelliset seikat sekä palvelujärjestelmään ja ammattilaisiin kohdistuvat huomiot. Lopuksi veimme kaikki muodostuneet yläkategoriat, teemat ja kategoriat tuloksia havainnollistavaan taulukkoon (ks. Taulukko 1).

Taulukko 1: Esimerkki kategorioiden, teemojen ja yläkategorioiden abstrahoinnista.

Yläkatgoria	Teema	Kategoria	Koodatut aineisto-otteet (kpl)
Asiakaskeskeiset ulottuvuudet	Palveluntarve	Kuvaukset avuntarpeista	66
		Tekijöitä kuvailevat ilmaisut	36
		Väkivallalle altistavat tekijät	16
	Toipuminen	Toipumista edistää	19
		Toipumista estää/ milloin ei voida auttaa	7
		Tunteet	10
Rakenteelliset ulottuvuudet	Palvelujärjestelmä	Ammattilaisten osaaminen	34
		Hakeutuminen avun piiriin	29
		Verkostoyhteistyö	14
		Hankeperustaisuus	14

Tässä raportissa tiiviiksi taulukoksi konkretisoitunut sisällönanalyysi on yleisesti hyvin monikäyttöinen perusanalyysimenetelmä ja metodi, jonka avulla vasta-alkajatkin voivat kyetä suhteellisen helposti hyväänkin sisällönanalyysiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 103, 145). Sisällönanalyysilla tehtyjen tutkimusten laadukkuus kuitenkin murenee, jos järjestettyä aineistoa esitetään johtopäätöksinä (mts. 117). Tuloksien on siis oltava sisällöllisesti mielekkäitä, eivätkä vain eri teemojen tai kategorioiden listaamista.

Tätä sisällöllistä mielekkyyttä lisää käyttämämme aineiston abduktiivinen analyysi. Tässä päättelyssä ja ajatteluprosessissa aineistolähtöisyys ja valmiit mallit yhdistyvät vaihdellen (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 110). Tätä päättelyn logiikkaa voinee kutsua myös teoriasidonnaiseksi tai teoriaohjaavaksi analyysiksi, jossa teorit tukevat analyysia. Analyysi ei pohjaudu siis suoraan teoriaan, vaan kytkökset muodostuvat ikään kuin ”dialogisesti”. (Mts. 109.) Alasuutari (2011, s. 112) kuvailee tätä fakta- ja näytenäkökulmana. Käytännössä siis suhtaudumme aineistossa esitettyihin asiantuntijanäkökulmiin faktoina, samalla huomioiden, että aineistosta nostamamme tulokset ovat vain ”näyte” todellisuudesta. Pelkän faktanäkökulman soveltaminen on aineiston vajaakäyttöä, jos sitä ei kytketä ja sovelleta muihin kulttuurisiin ilmiökenttiin. (Alasuutari, 2011, s. 112–113.)

Sisällöllistä mielekkyyttä lisää myös käyttämämme aineisto-otteet. Käytämme sitaatteja perustelemaan tulkintaamme ja toisaalta myös kuvaamaan aineiston monipuolisuutta ja sen läpinäkyvää käyttöä.

3.5 Tutkimusetiikka

Tutkimustamme ovat ohjanneet Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK, 2012, s. 6) lähtökohdat hyvälle tieteelliselle käytännölle. Hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattaminen lisää tutkimuksen eettistä läpinäkyvyyttä ja tulosten luotettavuutta. Olemme pyrkineet noudattamaan rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa, ja olemme tutkijoina sitoutuneita tutkimuksen eettiseen toteutukseen (TENK, 2012, s. 6; Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 110).

Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää myös tutkittavan aineiston säilyttämistä asianmukaisesti ja tietoturvallisesti (TENK, 2012, s. 6). Helsingin kaupunki toimii haastattelujen ääni- ja videotallenteiden muodostaman henkilörekisterin ylläpitäjänä. Sen sijaan suostumuslomakkeilla keräämämme haastateltujen henkilötiedot, joihin lukeutuivat nimet,

allekirjoitukset, sähköpostiosoitteet ja tieto haastateltujen työpaikasta, muodostivat henkilörekisterin, jota varten laadimme tietosuojaselosteen. Me tutkijat toimimme rekisterinpitäjinä näiden suostumuslomakkeiden avulla kerättyjen henkilötietojen osalta.

Säilytimme kaikkia tutkimusaineistoja salanasuojatusti ja tietoturvallisesti Helsingin yliopiston sisäisellä kovalevyllä. Aineistot siirrettiin niin ikään käyttöömme tietoturvallisesti salasanalla suojatun ulkoisen kovalevyn avulla. Suostumuslomakkeet henkilötietoineen sekä litteroidut aineistot tuhoetaan tutkimuksen valmistuttua. Lisäksi tutkijoiden hallussa olevat haastattelunauhut tuhoetaan tutkimuksen päätteeksi. Helsingin kaupunki säilyttää kuitenkin haastattelunauhut edelleen rekisterin ylläpitäjänä.

Eettisessä tutkimuksessa on tutkijan tärkeimpiä tehtäviä suojata haastateltujen tunnistamista. Olemme pyrkineet peittämään yksilöiden tunnistettavuutta muun muassa poistamalla tunnistetietoja sekä pseudonymisoimalla aineisto-otteet käyttämällä sitaateissa kirjainta H (=henkilö) sekä numeroa merkitsemään erillistä puhujaa. Emme voi taata täyttä anonymitteettiä, sillä haastateltujen edustamat organisaatiot haastatteluajankohtineen on haastateltujen luvalla nimetty tässä raportissa. Uskoaksemme myös sitaattien kontekstit voivat edesauttaa haastateltujen tunnistamista. Raportointivaiheessa pohdimmekin organisaatioiden nimeämisen tarpeellisuutta. Katsoimme kuitenkin nimeämisen lisäävän läpinäkyvyyttä ja kontekstualisoivan tutkimusta yleisesti.

Helsingin kaupunki maksaa käytäntötutkimuksesta palkkion, joka on 500 euron suuruinen per henkilö. Palkkio on korvaus tehdystä työstä, eikä palkkiolla ole vaikutusta tutkimuksen tuloksiin.

4 Tulokset

4.1 Palvelujärjestelmä

Haastatteluissa nostettiin monin paikoin esille ammattilaisten osaamisen merkityksiä. Haastateltavien mukaan yleinen väkivaltatietoisuus on lisääntynyt ja monipuolistunut yhteiskunnassa. Osaamisen ja normikriittisyyden myönteisestä kehityksestä huolimatta sosiaali- ja terveystieteiden peruspalveluissa toimivien ammattilaisten katsottiin edelleen tarvitsevan lisää ajantasaista tietoa ja osaamista väkivaltateemasta.

Haastateltavat katsoivat tärkeäksi, että väkivaltatemiikkaan on yhtäaikaaisesti olemassa erityisosaamista peruspalveluissa sekä spesifimpää osaamista järjestökentällä. Asetelmaa perusteltiin muun muassa väkivaltatyön kuormittavuudella. Peruspalveluissa ammattilaisten osaamisen nähtiin vaikuttavan väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen sekä rohkeuteen puuttua ja sitä kautta myös tarvittaviin palveluihin ohjautumiseen, kuten seuraavissa aineisto-otteissa kuvataan:

Mutta onhan tää tietoisuus lisääntynyt. [– –] Et tästä uskalletaan jo puhua ja tää tunnistetaan [– –]. Mut kyl me edelleen kohdataan myös sitä, ettei tätä ihan aina oo helppo nähdä – tätä naisten väkivaltaa – ja sitä saatetaan jotenkin pienentää. Etenkin äidit kuvaa usein sitä, et ehkä he on yrittäneet jotenkin rivien välistä ottaa sitä puheeksi. (H1)

Eli se, että ammattilaiset uskaltaa kysyä, ja se ei riitä, et uskaltaa kysyä, vaan pitää tietää mitä tekee sen kysymyksen jälkeen, kun saa sen vastauksen. (H5)

Haastateltavien kuvaamat vaikeudet väkivallan tekijyyden tunnistamisessa ovat nousseet esiin myös aiemmissa tutkimuksissa. Emmi Latun (2016) tutkimuksen mukaan naiset hakeutuivat palveluiden piiriin usein muista syistä kuin oman väkivaltaisen käytöksen takia, ja asiakaskontaktin jatkuessa väkivaltaongelma nousi esille. Joidenkin naisten avuntarve väkivaltaongelmaan oli taas laiminlyöty kokonaan (mts. 195). Myös Englannissa miehille teetetty kyselytutkimus on osoittanut, että valtaosalta vastaajista perusterveydenhuollon ammattilaiset eivät olleet kysyneet omasta tai kumppanin väkivaltaisesta käytöksestä. Tutkijat esittävät, että ammattilaisen kyvyttömyys nostaa aihetta esille, voi lisätä miesten haluttomuutta hakea apua. (Morgan ym., 2014, s. 641.)

Morganin ja kumppaneiden (2014) tutkimus osoitti, että miehet ajattelivat ammattiavun hakemisen olevan luonnollisinta perusterveydenhuollossa omalääkärin vastaanotolla. Tutkijoiden mukaan on tärkeää, että perusterveydenhuollon ammattilaiset saavat koulutusta temiikkaan, sillä heillä on selvä rooli puheeksi ottamisessa. (Mts. 641.) Tutkimukseemme osallistuneilla järjestöillä onkin merkittävä rooli yhteiskunnallisessa ja paikallisessa tiedottamistyössä väkivaltaosaamisen kehittämiseksi. Tutkimukseemme osallistuneet järjestöt tekevät mittavasti tiedottamistyötä erityisesti alueellisesti. Seuraava aineisto-ote valottaa myös mahdollisia syitä jatkuvan paikallisen tiedotustarpeen taustalla:

Helsingissä meillä on sellanen yleisongelma [– –] että palvelut on sirpaloituneet. Henkilöstö tuntuu vaihtuvan kovemmin kuin pienemmällä paikkakunnilla, jolloin sitä joudutaan uusimaan sitä [tiedottamis-]työtä sinne Helsingin kaupungin suuntaan [– –] koska se tuntuu unohtuvan se järjestön tekemä työ hirveen helposti. (H2)

Näemme ammattilaisten osaamisen ja tiedottamistyön yhdistyvän lomittain myös löytämiimme kategorioihin *hankeperustaisuus* (14 koodattua aineisto-otetta) ja *verkostoyhteistyö* (14 koodattua aineisto-otetta). Kaikkiaan verkostoyhteistyötä kuvattiin toimivana, minkä lisäksi yhteistyötä tukevat rakenteet, kuten lähisuhdeväkivaltatyöryhmä, nähtiin tärkeänä yhteistyön ylläpitämiseksi. Järjestökentän epävarman rahoituspohjan nähtiin vaikuttavan kielteisesti sekä asiakastyöhön että organisaatio- ja sektorirajat ylittävään ajantasaisen tiedon jakamiseen. Joissain organisaatioissa resurssit menevät rahoituksen asettamien ehtojen mukaisesti pelkästään asiakastyöhön ammattilaisten kouluttamisen ja muun vaikuttamistyön sijaan, vaikka sitäkin tarvittaisiin. Seuraavissa otteissa haastateltava H6 kuvaa rahoitukseen liittyviä haasteita erityisasiantuntijuuden kautta ja H5 puolestaan vetoaa asiakaslähtöisiin tarpeisiin:

Me ollaan siis ainut yhdistys Suomessa, joka tekee tätä työtä ja me saadaan siihen tosi vähän tukea valtiolta, ja me niinku taistellaan sen kans. (H6)

[– –] ja nyt me toivotaan, että me saatais hanke, jotta me päästäis pitämään tästä asiasta meteliä ja löytämään ne asiakkaat. (H5)

Lisäksi aineistossa tuotiin esille sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla olevan tiedon merkityksiä myös järjestökentälle päin. Peruspalveluiden ammattilaisilla nähtiin olevan arvokasta ja ajankohtaista ruohonjuuritason tietoa asiakaskentällä olevista ilmiöistä, mistä myös järjestöt voisivat hyötyä kehittääkseen toimintaansa tarkoituksenmukaisempaan ja asiakaslähtöisempään suuntaan palvelukokonaisuudessa. Epävarmuudestaan huolimatta järjestöjen rahoituspohja mahdollistaa sen, että järjestöt voivat kehittämishankkeilla melko ketterästi tarttua aiemmin pimentoon jääneisiin asiakasryhmiin ja tarpeisiin, ja luoda näin uusia palvelumuotoja väkivaltatyön kentälle.

Palveluun hakeutumiseen ja ohjautumiseen liittyvät tekijät näyttäytyivät aineistossa moniulotteisina. Tärkein yhtäläisyys järjestötoimijoiden palveluihin hakeutumisessa oli itseohjautuvuus. Tekijät hakeutuvat avun piiriin etsimällä pääasiassa itse verkon hakukoneista apua ongelmaan. Ikääntyneiden kohdalla noin puolet arvioitiin hakeutuvan itsenäisesti.

Ohjautumiseen liittyi myös hyvin olennaisesti selkeästi nimetyn tai kuvatun palvelun tärkeys: apua etsivälle ei tulisi jäädä arvailujen varaan, minkälaista tukea järjestössä tarjotaan. Tämä selviää haastateltujen puheessa seuraavasti:

Kyl sellanenkin kommentti on tullut joskus asiakkailta, et miks kukaan ei ohjannut tällaseen palveluun, et on menty monen kanavan läpi eikä mikään oo tuntunut auttavan. Aika moni kertoo ohjautuvansa itse, et etsii netistä itse tietoa. Et mekin aika rohkeesti käytetään sitä ”naisen väkivalta” -sanaa, et googlaamalla löytyy aika helposti palvelut. (H1)

Mut mies, saattaa olla, et se tarttis sellasen että ”tämä on miehille tämä paikka”. Ja vaik siel ois puolet naisii töissä, ja vaik ne kaikki olis naisii, jos se ois kuitenkin miehille et ”Tervetuloa miehet, me ollaan erikoistuneita tapaamaan miehiä näissä asioissa” niin sit se on aika paljon helpompi tilanne lähtee liikenteeseen. (H2)

Näissä aineisto-otteissa palveluun hakeutumista pohditaan sukupuolistuneisuuden kautta. Palvelun nimeämisen ja palveluun hakeutumisen lisäksi miesten kohdalla sukupuolella katsottiin olevan merkitystä myös itse väkivaltaongelman hoidossa. Myös Morgan ja muut (2014, s. 641) ovat havainneet tutkimuksessaan sukupuolistuneisuuden vaikuttavan miesten avun piiriin hakeutumiseen.

Naisten kohdalla sukupuolistuneisuuden merkitykset perus- tai järjestöpalveluissa ei noussut aineistossa juurikaan esille. Aineistossa esitetäänkin tulkinta, jonka mukaan naisten on yleisesti miehiä helpompaa käyttää sosiaali- ja terveystalvueluita, sillä ala on naisvaltainen ja naiset ovat tavanomaisesti tottuneempia sosiaali- ja terveystalvueluiden käyttäjiä. Tämä voisi osaltaan selittää naisnäkökulman alleviivaamattomuutta aineistossa.

Hakeutumisen esteinä tunnistimme aineistosta häpeän, joka kytkeytyy myös toipumiseen liittämäämmee *tunteet*-kategoriaan, jossa tunteiden (mm. häpeän) työstäminen on keskeistä toipumisen kannalta. Väkivallan tekijöiden häpeä palveluihin hakeutumisessa ilmentyi aineistossa sukupuolesta tai asiakasryhmästä riippumatta. Hakeutumisen kontekstissa häpeän ja väkivaltaongelman kytkökset näyttivät muotoutuvan kuitenkin eri tavoin eri asiakasryhmien kohdalla. Esimerkiksi naisten kokema häpeä liitettiin naisten väkivaltaisuuden tabuluontoisuuteen. Ikääntyneiden kokema häpeä taas saatettiin nähdä oireena vanhemmille sukupolville ominaisesta puhumattomuuden kulttuurista, kuten H5 kuvaa:

Asiakkuuteen tuleminen on hankalaa ja se on häpeällistä ja se on vaikeeta. Ei ehkä niin häpeällistä ja vaikeeta kuin kymmenen vuotta sitten [– –] ihmiset ymmärtää sen et asiasta pitää voida keskustella ja et täs ei oo mitään hävettävää. Mut koska siihen kuitenkin liittyy häpeä, niin me oletetaan, et näillä ikäihmisillä se häpeän kynnyks on suurempi [– –] kuin ehkä nuoremmilla. (H5)

No joo onhan sitä toki [tunnistamisen vaikeutta palveluissa] mutta paljon hommaa ja myös sitä, et jos sitä tunnistaa ni sit et sille asialle tekiskin jotain. Moni pyrkii kieltämään sitä asiaa tai ei halua ottaa palvelua vastaan tai siitä pitää olla hissukseen, kun ei kodin asiat kuulu kodin ulkopuolelle. (H6)

Tässä jälkimmäisessä sitaatissa (H6) avuntarpeen kieltäminen on ikääntyneiden palveluun hakeutumisen esteenä, sillä väkivaltaongelma on yksityisasia. Myös Morganin ja kumppaneiden (2014) tutkimuksessa miehet saattoivat suhtautua ambivalenttisesti avun hakemiseen parisuhdeongelmiin ja mahdolliseen väkivaltaiseen käytökseen, sillä parisuhde koettiin yksityisenä. Myös häpeän ja hämmennyksen tunteet koettiin Morganin ja muiden tutkimuksessa esteinä avun hakemiselle. Esteet nähtiin liittyvän myös terveydenhuollon ammattilaisten osaamiseen ja ratkaisevien kysymysten esittämiseen. (Mts. 641.)

Tässä tutkimuksessamme haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että väkivalta voi koskettaa ketä tahansa. Tämä asiakaskirjon moninaisuus voikin näyttäytyä haasteena peruspalveluiden kohdalla, sillä ulkoisesti hyvin pärjäävien hienovaraisiin avunpyyntöihin ei välttämättä osata tarttua tai niitä ei oteta vakavissaan. Palveluun hakeutumisen rinnalla myös jatko-ohjaaminen väkivaltatyön piiristä muihin palveluihin nousi paikoittain esille. Jatko-ohjaaminen liittyi osaltaan myös verkostoyhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa, mikä kaikkinsa kuvattiin aineistossa varsin toimivana palvelusektorista riippumatta.

Tiivistettynä väkivallantekijöitä luonnehditaan moninaisena joukkona, ja selvänä palveluntarpeena näyttäytyy sukupuolierityiset palvelut. Lisäksi sukupuolistuneisuus on otettava huomioon ammattilaisten osaamisen kehittämisessä; yleisesti ammattilaisten osaamisella on valtava merkitys väkivaltaongelman tunnistamisessa ja väkivaltapalveluihin ohjautumisessa. Palveluiden piiriin pääsyä haastaa epävarma rahoituspohja, sillä tieto väkivaltapalveluista ja määräaikaista hankkeista ei liiku riittävän ketterästi julkisen puolen ja järjestötoimijoiden välillä. Näin myös verkostoyhteistyön tärkeys korostuu. Hakeutumisen esteeksi voi muodostua myös väkivallan tekijän häpeä, mikä on syytä ottaa huomioon ammatillisissa kohtaamisissa julkisissa palveluissa sekä järjestöpalveluiden verkkopohjaisessa

tiedonvälityksessä asiakkaiden saamiseksi palvelun piiriin. Tietoa on tärkeä olla verkossa, palvelu on syytä nimetä selkeästi ja asioista on puhuttava niiden oikeilla nimillä aihepiirin tabuluonteisuudesta huolimatta.

4.2 Palveluntarpeet

Aineistossamme väkivallan tekijät näyttäytyivät hyvin heterogeenisenä joukkona, jossa erilaisia ominaispiirteitä, väkivallalle altistaneita tekijöitä sekä avuntarpeita on hyvin moninaisesti. Moninaisuudesta huolimatta haastatelluilla oli selvä ymmärrys väkivaltaa koskevista tutkituista erityispiirteistä, kuten väkivallan sukupuolistuneesta luonteesta. Haastateltavat osoittivat kriittisyyttä kuvailemalla normatiivisen ajattelun ongelmallisuutta. Vahvin argumentointi liittyi eri asiakkaitten palveluntarpeiden tunnistamiseen peruspalveluissa: normikriittisellä katseella ”epätyypillisten” väkivallan tekijöiden palveluntarpeet voidaan herkemmin tunnistaa.

Haastateltavat painottivat, että *kuka tahansa* voi olla väkivallan tekijä sosioekonomiseen luokkaan, sukupuoleen, ikään tai muihin ominaisuuksiin katsomatta. Yleistä palveluntarvetta kuvattiinkin korostamalla ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen tärkeyttä kaikessa väkivaltatyössä. Erityisessä riskissä olevaksi ryhmäksi haastatellut olivat tunnistaneet lapsiperheet. Lapsiin kohdistuva väkivalta ja lasten altistuminen väkivallalle yhdistettiin vahvasti myös ylisukupolvisuuden kysymyksiin, kuten sitaatissa H1 käy ilmi.

Jos me halutaan ehkäistä väkivaltaa, niin meidän täytyy vaikuttaa niihin, jotka kasvattaa niitä lapsia. Et me saadaa kitettyä sitä väkivallan perintöä tosi varhaisesta vaiheesta lähtien pois [– –]. (H1)

Haastateltavat näkevät väkivallalle altistavien tekijöiden olevan sekä väkivallan kokijoilla että tekijöillä pitkälti samankaltaisia. Eräs haastateltava myös pohti, että parisuhdeväkivalta on harvoin puhtaasti yksipuolista, vaan yleensä toinenkin osapuoli on ”syyllinen” vähintäänkin henkiseen väkivaltaan. Lapsiperhearjen kuormittavuus tunnistettiin siis yhtenä riskitekijänä vanhemman väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Ylipäätään väsymyksen ja erilaisten elämäntilanteen kuormitusten nähtiin lisäävän riskiä väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Sisäistetty yksin pärjäämisen kulttuuri, turvaverkkojen puute ja yksinäisyys lisäsivät yksilöiden kuormitusta ja saattoivat näin ollen altistaa väkivallalle. Niin ikään menneisyyden

ja erityisesti lapsuuden traumaattiset kokemukset ja ylisukupolviset kokemukset väkivallasta saattoivat aiheuttaa väkivaltakäyttäytymistä, kuten seuraava haastateltava pohtii:

Kyllä jokaisessa meiltä apua hakevassa naisessa on se haavotettu pikkutyttö siellä sisällä. Et toiset tunnista kokeneensa väkivaltaa ja toiset ei tunnista, mut useimmis keskusteluissa [– –] jotain sellast satuttavaa tai jotain rikkovaa siel on ollut. (H1)

Haastateltujen mukaan järjestöjen asiakkuudessa olevien väkivallantekijöiden tuentarpeisiin on pääasiassa vastattu, mutta on myös sellaisia avuntarpeita ja kohderyhmiä, jotka jäävät liian vähälle huomiolle tai joiden tarpeisiin ei vielä pystytä juurikaan vastaamaan. Moni haastatelluista kantoi huolta erityisryhmien ja heidän tarpeidensa tunnistamisesta. Ikääntyneiden erityistarpeet ja heidän suuren määränsä huomioon ottaen, haastateltavat näkivät ikääntyneiden jäävän kohderyhmänä pimentoon huolimatta heidän tukemiseensa keskittyvästä järjestöstä Suvanto ry:stä. Lisäksi vammaiset ja pojat nähtiin asiakasryhminä sivuutettuina, mutta myös tyttöjen tavoittaminen nähtiin haasteena.

Myöskään sateenkaari-ihmisten ei ajateltu kovin helposti hakeutuvan esimerkiksi vain miehille suunnattujen palveluiden piiriin. Haastateltavat arvioivat, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin liittyvä erityisosaaminen on vahvinta viiteryhmään erikoistuneissa organisaatioissa, joissa sateenkaarevat ihmiset näin ollen asioivat, vaikka järjestöissä ei varsinaista väkivaltatyötä tehtäisikään. Erityisryhmien huomioimisen nähtiinkin vaativan erityislaatuista osaamista, mikä kytkeytyy olennaisesti tämän raportin aiempaan lukuun 4.3.1 ammattilaisten osaamisesta.

Tavallaan mä toivoisin et ei vaan jäis sivuun ikääntyneet ja muut erityisryhmät [– –] kun se on kuitenkin älyttömän iso joukko ihmisiä. (H6)

Me arvioitiin, että pääkaupunkiseudulla olevista vanhuksista olisi peräti noin satatuhatta vanhusta, joiden elämässä on lähisuhdeväkivaltaa. Ja tää ilmiö et näitä ihmisiä ei meillä näy, on musta huolestuttava. (H5)

Väkivallan tekijöiden avuntarpeet ovat järjestötoimijoiden mukaan monitahoisia ja ne kietoutuvat yhteen siten, että yksittäisen ongelman erottelu vyyhdistä voi olla haastavaa. Avun piiriin hakeutuu tai ohjataan sekä hyvin monialaisista ongelmista kärsiviä yksilöitä ja perheitä että näennäisen hyvin pärjääviä asiakkaita, jotka eivät ole muiden sosiaalihuollon palveluiden piirissä. Vaikka tietoa palveluista on itsenäiselle hakijalle melko hyvin tarjolla,

näyttäytyi aineistoissa selkeänä tarpeena väkivallan tekijyyden parempi tunnistaminen – erityisesti naisten kohdalla – sekä tehokkaampi ohjaus palveluiden piiriin:

Minkä takia nää ihmiset voi mennä läpi jostain järjestelmästä jossain, että he saattaa näyttää aika hyvin pärjäviltä ulospäin. Et voi olla et vaikka he on yrittäneet sanoo jostain asiasta [– –] sit [työntekijä] on ikään kuin et ”aika hyvinhän teil kuitenkin menee” [– –] Et sit he lähtee ite hakeen sitä apua. (H1)

Myös Lattu (2016, s. 195) on tunnistanut tutkimuksessaan sen, että väkivaltaa tehneet naiset kohtaavat usein auttajaorganisaatioiden taholta vähättelyä yrittäessään saada apua omaan väkivaltaiseen käytökseen.

Väkivaltatyötä tekevissä järjestöissä keskitytään luonnollisesti väkivaltaiseen käytökseen puuttumiseen sekä tekijän toiminta- ja ajatusmallien muuttamiseen, mutta muitakaan avuntarpeita ei voida jättää huomiotta. Apua saatetaan tarvita väkivaltaisen käytöksen lisäksi esimerkiksi päihdeongelmiin tai taloudellisiin haasteisiin. Usein järjestöissä ohjataan asiakkaita muiden avuntarpeiden osalta eteenpäin tai tehdään huoli- tai lastensuojeluilmoituksia tarpeen mukaan. Jotkut toimintamuodot huomioivat myös useampia asiakkaiden palveluntarpeita samanaikaisesti: esimerkiksi päihdeongelmasta kärsiville väkivaltaa käyttäneille naisille on alettu kehittää palveluita, joissa huomioidaan näiden kahden ongelman aiheuttamat tarpeet.

Järjestöjen palveluita kuvattiin tarjottavan ensisijaisesti yksilöille, mutta asiakkaan tarpeiden mukaan palvelua voidaan laajentaa myös tekijän lähipiiriin, kuten pari- ja perhetapaamisiin. Sekä verkkopalveluille että paikan päällä tapahtuvalle kohtaamiselle on ilmeistä tarvetta, ja niitä hyödyntävät osin eri kohderyhmät. Erityisesti ikäihmisten kohdalla myös kotiin vietävät palvelut ovat tärkeitä. Ikääntyneiden ja vammaisten osalta painotettiin joissain tapauksissa tarvittavia erityisresursseja, kuten avustajia tai esteettömiä tiloja.

Haastateltavat näkivät erityisen tärkeänä järjestää palvelua asiakaslähtöisesti ja yksilöllisesti. Tämä näkyi konkreettisimmin siinä, että rahoittaja STEAn asettamassa viiden tapaamiskerran enimmäismäärässä joustetaan tarvittaessa. Jousto mahdollistuu yksilöllisten tarpeiden ansiosta: jotkut asiakkuudet päättyvät jo alle viiden tapaamiskerran, mikä tekee tilaa resurssien kanssa soveltamiselle. Toisaalta kaikkiin lähisuhdeväkivaltatilanteisiin ja tekijöiden

tarpeisiin ei pystytä vastaamaan edes maksimimäärällä tapaamiskertoja. Tällöin jatko-ohjauksen tärkeys korostuu.

Väkivallan tekijöiden palveluntarpeet ovat siis moninaisia, samoin kuin itse tekijätkin. Vaikka lähisuhdeväkivalta on melko vahvasti sukupuolistunutta, voi silti käytännössä kuka tahansa olla väkivallan tekijä. Väkivallalle vaikuttaisi aineiston perusteella altistavan erityisesti lapsiperhearjen kuormittavuus. Myös muut elämäntilanteen kuormitukset ja uupumus nähtiin väkivaltaisuuden riskiä lisäävinä tekijöinä. Väkivallan kierteet olivat usein myös ylisukupolvisia, ja omassa lapsuudessa opitut käytösmallit saattoivat siirtyä sukupolvelta seuraavalle, ellei kierrettä ollut saatu katkaistua. Järjestölähtöisellä tuella pystytään vastaamaan hyvin moniin tekijöiden avuntarpeisiin, mutta tietyt kohderyhmät jäävät vaihtelevassa määrin palveluiden ulkopuolelle. Esimerkiksi ikääntyneitä ei tavoitettane kovinkaan edustavasti. Vammaisille, pojille tai sateenkaari-ihmisille ei puolestaan ole käytännössä kohderyhmäeriytettyjä palveluita, eivätkä olemassa olevat palvelut pysty välttämättä vastaamaan kohderyhmien erityistarpeisiin kovinkaan hyvin. Tarjolla olevissa palveluissa keskeisenä nähtiin asiakaslähtöisen ja yksilöllisen palvelun mahdollistaminen asiakkaille, tekijöiden haitallisiin toiminta- ja ajatusmalleihin pureutuminen eri keinoin sekä tekijöiden muihin kuin väkivaltaan liittyvien palveluntarpeiden huomiointi ja tarvittaessa ohjaus eteenpäin.

4.3 Toipuminen

Tunteet, erityisesti häpeä ja syyllisyys, vaikuttavat monin tavoin sekä tekijöiden avun piiriin hakeutumiseen että toipumiseen väkivallan tekijyydestä. Myös sukupuolella nähtiin olevan merkittävä vaikutus tunteiden ilmaisuun ja väkivallan tekijyyden työstämisen valmiuksiin. Osin tämän takia haastateltavat painottavat sukupuolistuneiden palveluiden ja tunnetaitokasvatuksen merkityksiä alkaen ennaltaehkäisevästä varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta aina väkivallan tekijöille suunnattuihin palveluihin. Samalla haastateltavat kuitenkin tunnistavat, että tunteista puhumisen kulttuuri on jo murroksen alla Suomessa, sillä tunteista on viime vuosina alettu puhua enemmän. Tulevilla sukupolvilla saattaa tämän ansiosta olla helpompaa käsitellä hankalia tunteitaan ilman väkivaltaan sortumista. Seuraavassa sitaatissa haastateltava kuvaa sitä, kuinka väkivaltatyö voi vapauttaa miehiä puhumaan sellaisista häpeällisistä teoista, joista he ovat aiemmin vaienneet:

Täs väkivaltatyössä on tosi merkittävää se, että miehiä kohdataan [–] ja sit puhutaan tällöisistä häpeällisistä salaisuuksista, sellasist asioista, mikä niinku miehen omassa mielessä on ollut, että tästä mä en oo voinu koskaan puhuu kenenkään kanssa. He saattaa elää semmosessa todellisuudessa, että tästä ei voi puhua koskaan kenenkään kanssa. (H2)

Myös aiemmat tutkimukset kertovat siitä, että väkivallan tekijyys ja siihen liittyvät tunteet voivat olla vaikea paikka lähisuhdeväkivaltaa tehneille. Aune Flinckin tutkimuksen (2006, s. 92) mukaan parisuhteessa tapahtuvan väkivallan tekijyyden tunnustaminen itselle on sekä miehille että naisille vaikeaa. Usein omaan väkivaltaiseen käyttäytymiseen havahdutaan vasta fyysisen väkivallanteon myötä. Tällöin heräävät myös vahvat syyllisyyden ja häpeän kokemukset. Omaan väkivaltaiseen käyttäytymiseen herääminen saattoi ajaa miehet rankaisemaan itseään, mutta myös hakemaan apua. (Mts. 91.)

Naisille taas on Flinckin (2006, s. 90–92) mukaan tyypillisempää hakea apua väkivallan kokijuuteen, ei omaan väkivaltaiseen käyttäytymiseen, vaikka usein molemmat osapuolet harjoittavat tavalla tai toisella väkivaltaa parisuhteessa. Toisaalta Latun (2016, s. 165, 170) mukaan fyysistä väkivaltaa tehneet naiset kokivat hyvinkin usein häpeän ja syyllisyyden tunteita, jotka Lattu liittää naisille ja myös äideille asetettujen normatiivisten odotusten rikkomiseen: naisen roolin odotetaan olevan vähemmän aggressiivinen kuin miehen eikä hyvään äitiyteen kuulu lapsen pahoinpitely.

Aineistomme perusteella vaikuttaa siltä, että väkivaltatyötä tekeviltä järjestöiltä lähisuhdeväkivallan tekijyyteen apua hakevat naiset, samoin kuin miehetkin, tiedostavat hyvinkin väkivaltansa ja sen mahdolliset seuraukset. Naiset, yhtä lailla kuin miehetkin, kokevat samankaltaista vahvaa itsehalveksuntaa kuin Flinckin (2006) aineiston miehet ja Latun (2016) tutkimuksen naiset, ja saattavat rangaista itseään teoistaan myös itsen kohdistuvalla väkivallalla, kuten seuraava sitaatti osoittaa:

Kyllä aika lailla jokainen nainen on aikamoisissa itsesyytöksissä, ja semmonen mörköidentiteetti, et mä oon tosi huono ja paha ihminen. (H1)

Häpeä saattaa estää hakemasta apua omaan väkivaltaiseen käyttäytymiseen tai ottamasta apua vastaan. Omat aiemmat kokemukset avun hakemisesta tai häpeä omasta väkivaltaisuudesta, voivat saada avun hakijan myös varuilleen tarkkailemaan työntekijän suhtautumista itsen.

Tätä ilmiötä kuvaa haastattelun H2 sitaatti alla. Toisaalta, kuten H1 kuvaa, heränneet kielteiset tunteet voivat kuitenkin johtaa myös motivaatioon hakea apua ja sitä kautta positiiviseen muutokseen.

Semmonen huoli ja pelko voi olla välillä vähän ylimitotettuuki asiakasmiehillä, et kuinka minä tulen kohdatuksi ja [– –] kytätään niitä työntekijöitä, että ”mitähän toiki tol niiku tarkotti” [– –] johtuen ehkä siitä häpeästä ja siitä syyllisyyden tunteesta, et miten on itse onnistunu toimimaan. (H2)

Se voi romahduttaa myös sitä omaa käsitystä itsestä siinä kohtaa tosi paljon, mut siin on samalla rinnalla semmonen syvä syyllisyys, et päättää et mä en haluu toimii tällä tavalla, et sit hakeutuu niinkun avun piiriin. (H1)

Tutkimuksemme perusteella näyttää siis siltä, että järjestöiltä apua hakevat miehet ja naiset ovat tietoisia väkivaltaisuudestaan ja kokevat siihen liittyen syyllisyyttä tai häpeää. Eroa haastatteluaineistomme ja Latun (2016) tutkimuksen naisten oman tekijyyden tunnistamisessa ja tunnustamisessa suhteessa Flinckin (2006) tutkimuksen naisiin saattaa selittää se, että kun Flinckin tutkimuksessa käsiteltiin parisuhdeväkivaltaa, haastatteluaineistossamme ja Latun tutkimuksessa puhuttiin tätä laajemmasta ilmiöstä: lähisuhdeväkivallasta. Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua kumppanin ohella myös esimerkiksi lapsiin, jotka ovat kumppania vähemmän tasavertaisessa asemassa suhteessa vanhempaan. Ehkä väkivalta suhteellisen puolustuskyvyttöä lasta kohtaan herättää tekijän omaan väkivaltaiseen käyttäytymiseen helpommin kuin kumppaniin kohdistettu väkivalta raivoisassa riidassa, jossa molemmat osapuolet saattavat käyttää jonkinasteista väkivaltaa.

Latun (2016) aineistossa taas tutkittiin ainoastaan fyysistä väkivaltaa tehneitä naisia. Fyysisen väkivallan tekijyys on luultavasti helpommin tunnistettavissa kuin henkisen väkivallan tekijyys, jolloin se myös herättää tekijänsä todennäköisemmin itsesyytöksiin ja hakemaan apua. On myös mahdollista, että vapaaehtoisesti apua väkivallan tekijyyteen hakevat lähinnä ne, jotka ovat harvinaisen tiedostavia väkivallan eri ilmenemismuodoista ja sen aiheuttamista haitoista.

Kaikkia ei voida väkivaltatyössä auttaa, ainakaan yhtä hyvin tuloksin. Parhaiten apu toimii, kun väkivallan tekijä tiedostaa ongelmansa ja on saattanut jopa hakeutua avun piiriin vapaaehtoisesti. Sen sijaan vähän on tehtävissä, jos väkivallan tekijä tulee palveluun vastentahtoisesti tai hän ei ole valmis tekemään toipumisen edellyttämää reflektiota ja

menemään tässä prosessissa epämukavuusalueelle. Latun (2016, s. 181) mukaan vastuun ottaminen omasta tekijyydestä on prosessi, jossa väkivaltaa tehnyt myöntää ja nimeää tekonsa ja tähtää aktiivisesti väkivallan tekijyyden lopettamiseen. Ilman tätä vastuun kantamista yksilöllä on tuskin valmiuksia lopettaa väkivaltaista käyttäytymistään (mts. 181). Seuraavissa sitaateissa tekijöiden avun hakeminen on ainakin jossain määrin vastentahtoista eikä omasta tekijyydestä ole välttämättä ole vielä otettu täyttä vastuuta:

Voi olla et sieltä [ohjaavalta taholta] on tullu joku ehdotus, jos niiku yleisellä tasolla juteltais täst väkivallast jotain. Mut eihän me mistää yleisel tasolla jutella, et me puhutaan miesten kanssa, jotka kokee itte ongelmaa itsellä olevan. (H2)

Se toivehan on joskus et sä tulisit jollekin kurssille, jolla leikataan vaikeet tunteet pois ja sen jälkeen sä oot hyvinvoiva eikä sun enää ikinä tarvii hermostuu. (H1)

Yksilöllä voi olla myös muita ongelmia, joiden hoitaminen olisi ensisijaista ennen kuin väkivaltaiseen käyttäytymiseen voidaan lähteä puuttumaan. Jos yksilö on esimerkiksi enemmän päihteiden vaikutuksen alaisena kuin selvinpäin, voivat järjestötoimijat tehdä vain vähän tämän auttamiseksi väkivallan tekijyyteen liittyen. Joillekin ryhmämuotoinen tuki ei sovi oman elämän muiden ongelmien vuoksi, kuten H1 alla kuvaa. Tällöin häntä saatetaan tukea yksilötapaamisilla ja pyrkiä tämän jälkeen ohjaamaan esimerkiksi mielenterveyspalveluiden piiriin.

Siinä täytyy tehdä se kartotus sen mukaan, et onko se ihminen valmis siihen ryhmään ja onko se hänelle hyväksi, ja onko sille ryhmälle hyväksi et hän tulee siihen. (H1)

Mikä väkivaltatyössä sitten auttaa tekijää toipumaan? Yleisesti järjestötoimijat, kuten H3 seuraavassa sitaatissa, kertovat, että saatu palaute työskentelystä tekijöiden kanssa on ylistävää. Toisaalta samanaikaisesti haastateltavat tiedostavat, että palautetta eivät anna kaikki, vaan ehkä erityisesti ne, jotka kokevat hyötyneensä työskentelystä.

Valtaosa ilmoittaa, että väkivalta on sen työskentelyn takia loppunut, vähentynyt. Siel on pieni osa, joka kertoo et se on pysynyt ennallaan. (H3)

Kuten edellä on todettu, avun vastaanottamiseen sitoutuminen on tärkeä ensimmäinen askel. Tekijöille painotetaan, että väkivallan käyttö missään olosuhteissa ei ole hyväksyttyä ja heitä sitoutetaan väkivallattomuuteen. Väkivallan tekijyyden työstäminen eri tavoin on tekijöille

merkittävää toipumisen kannalta, samoin vihanhallinnan keinojen oppiminen ja harjoittelu arkisissa tilanteissa:

Ne sanoo ihan suoraan et ne on saanu välineitä ja ajattelumalleja, joiden takia pystyn – vaikka ottaa päähän ja vaikka kuohahtaa – niin jotenkin hallitsemaan sitä tilannetta. (H3)

Haastatellut asiantuntijat, kuten H5 alla, painottavat toimintojen selkeää nimeämistä sekä toimintamallien sukupuoli- tai kohderyhmäerityisyyttä. On tärkeää, että ilmiöistä ja asioista puhutaan niiden oikeilla nimillä kiertelemättä. Erityisesti sukupuolierityisyys mahdollistaa työntekijöiden mukaan kohderyhmän luottamuksen nopean saavuttamisen.

*Kun asiakas tulee meille lähisuhdeväkivaltatyön yksikköön asiakkuuteen, niin on selvää, että hän tulee asiakkuuteen yksikköön, jossa keskustellaan väkivallasta. [– –]
Eli me tavallaan mennään heti asiaan. (H5)*

Kenties tärkeimpiä anteja väkivaltatyössä on kuitenkin vertaisuus ja kuulluksi tuleminen. Näiden kautta tekijät ymmärtävät konkreettisesti, että he eivät ole ainoita vastaavassa tilanteessa, ja että he voivat tulla hyväksytyiksi kaikkine puolineen ja tulla kohdatuiksi ihmisinä. Toipumisen kannalta merkittävänä näyttäytyy myös se, että väkivallan tekijyydestä ja siihen liittyvistä häpeän tunteista voidaan puhua oman viiteryhmän kesken avoimesti. Myös Latun (2016, 190) väitöskirjassa väkivaltaa tehneet naiset nostivat avunsaantikokemuksen onnistumisen kannalta merkittäviksi seikoiksi arvostavasti kohdatuksi tulemisen sekä mahdollisuuden puhua väkivallasta avoimesti.

Palataanpa vielä hetkeksi tunteisiin. Myös toivo ja ilo ovat läsnä väkivaltatyössä tekijöiden kanssa. Avun hakeminen tuo tekijälle toivoa, jota myös työntekijät haluavat ruokkia. Jos ja kun tekijyyttä saa työstettyä siten, että oman vihan ja aggression saa valjastettua rakentavaan käyttöön ja omat väkivaltaiset impulssit hillittyä, voi tällä olla loppuelämän kantavat seuraukset paitsi väkivallan tekijän, myös hänen lähipiirinsä elämään. Parhaimmillaan ylisukupolvinen väkivallan ketju katkeaa ja seurauksena on tunnetaitoisempia ja paremmin voivia perheitä ja yhteisöjä.

Siinä hetkessä on valtavasti toivoa, kun lähtee hakemaan sitä apua. Et siitä eteenpäin tosi moni asia voi muuttua. Onkin iloisia palautteita joskus myöhemmin, [– –] et sillä

on ollut käännteentekevä vaikutus et on lähtenyt siihen työskentelyyn, myöntänyt sen ongelman ja saanut siihen apua: se on muuttanut koko loppuelämän. (H1)

Yhteenvedona tunteet ovat siis keskeisessä roolissa avun hakemisessa tai hakematta jättämisessä, samoin kuin tekijän toipumisprosessissakin. Erityisesti häpeä ja syyllisyys ovat vahvasti läsnä tekijöiden elämässä, ja näitä myös käsitellään toipumisprosessin aikana. Toisaalta, kun yksilö päättää hakea ongelmaansa apua ja huomaa kykenevänsä muutokseen, saavat toiveikkuus ja ilo sijaa. Tekijää on haasteellista, ellei peräti mahdotonta auttaa, mikäli hän hakeutuu vastentahtoisesti avun piiriin tai jollei hän ole valmis siihen itsereflektioon, jota toipuminen edellyttää. Joskus ongelmat voivat olla myös niin moninaisia, että väkivaltaongelmaa ei voida lähteä heti ratkomaan. On tärkeätä, että tekijöille on olemassa erilaisia kohderyhmäeriytettyjä palveluita. Tämä edesauttaa palveluihin hakeutumista ja niihin sitoutumista. Tärkeä ensimmäinen askel toipumisen polulla on oma sitoutuminen avun vastaanottamiseen. Auttamisprosessin aikana tekijät työstävät omaa historiaansa ja oppivat erilaisia keinoja vihanhallintaan. Keskeisiä toipumista tukevia ja väkivallan kierteestä irtautumista edistäviä tekijöitä ovat kokemus kuulluksi tulemisesta, vertaisuus ja mahdollisuus puhua tekijyyteen liittyvistä tunteista avoimesti.

5 Yhteenveto

5.1 Johtopäätökset ja tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuskysymyksemme väkivaltatyön järjestötoimijoiden kuvailemista väkivallan tekijöistä ja heidän palvelutarpeistaan kytkeytyy analyysissamme asiakaskeskeisten ulottuvuuksien yläkategoriaan, kun taas tutkimuskysymys palvelun piiriin hakeutumista ja toipumista edistävästä ja haastavista tekijöistä yhdistyy sekä asiakaskeskeisiin että rakenteellisiin yläkategorian ulottuvuuksiin.

Miten väkivaltatyön järjestötoimijat lopulta kuvaavat väkivallan tekijöitä ja heidän palvelutarpeitaan? Kuten kuvattua, asiakasryhmää ei voida tarkoin määrittellä yksiin raameihin, vaikka joitakin riskitekijöitä voidaankin nimetä. Tekijäryhmään lukeutuu monia erityisryhmiä, joiden palveluntarpeita ei tällä hetkellä kovin hyvin pystytä tukemaan johtuen kohderyhmäerityisten palveluiden puutteesta. Vaikka tekijäjoukko on moninainen, on ryhmästä havaittavissa erityisen haavoittuvia viiteryhmiä ja elämäntilanteita. Lapsuudessa väkivallalle altistuminen ja ylisukupolvisuus lisäävät riskiä myöhemmälle

väkivaltakäyttäytymiselle. Lisäksi väkivallan sukupuolistunut luonne on merkitsevä tekijöitä koskevassa väkivaltatyössä; miehet käyttävät eniten väkivaltaa läheissuhteissa, mistä johtuen on toisaalta tärkeätä pysyä normikriittisenä, jotta myös naiset saavat tarvitsemansa tuen väkivaltaiseen käytökseen.

Entä mitkä asiat sitten edistävät tai haastavat väkivaltapalveluiden piiriin hakeutumista sekä toipumista? Väkivaltapalveluiden piiriin hakeutumista voi joko haastaa tai edistää ammattilaisten osaamisen taso väkivaltaan liittyvissä kysymyksissä. Väkivallantekijän häpeä voi myös toimia esteenä avun hakemiselle. Järjestökentän hankeperustaisuuteen liittyvä rahoituksen epävarmuus haastaa palveluiden vakiintumista ja tiedon viemistä muiden ammattilaisten piiriin. Selvästi nimetyt ja sukupuolierityiset palvelut toimivat taas kynnystä madaltavina tekijöinä. Toipumista tukee vertaistuen mahdollisuus sekä tunteista puhuminen, ja kaikkea tätä vahvistaa omaehtoinen hakeutuminen avun piiriin. Toisin sanoen tekijän motivaatio vahvistaa uusien toimintamallien oppimista, väkivallasta irtautumista tai sen vähentämistä. Toipumista haastavat ja joskus jopa estävät muiden elämänalueiden ongelmat, kuten mielenterveyden häiriöt tai (päihde)riippuvuudet.

Pohdimme, minkälainen merkitys haastateltujen asiantuntijaroolilla ja haastattelujen toteutuksella on ollut asiantuntijoiden tuottamaan puheeseen. Pertti Alasuutarin (2011, s. 149) mukaan tutkijan tulee tehdä hypoteeseja ja selitysmalleja liittyen vuorovaikutustilanteen osapuolten tulkintaan tilanteesta, voidakseen tarkastella vuorovaikutukseen liittyviä piirteitä tiedon lähteenä eikä ainoastaan virhelähteinä. Ihmisellä on aina jonkinlainen mielikuva siitä, mitä vuorovaikutustilanteessa kulloinkin tapahtuu (mts. 149).

Ruusuvuori ja Tiittula (2005b, s. 29) ovat huomauttaneet, että monissa haastatteluihin perustuvissa tutkimuksissa sivuutetaan vuorovaikutuksen merkitykset tutkimuksen kannalta. Tässä tutkimuksessa haastattelujen vuorovaikutuksen syvempi huomioiminen tuntuu haastavalta, sillä emme ole itse olleet toteuttamassa haastatteluja ja lisäksi tarkasteluasetelmia on niin monta: haastatteluja on toteutettu kasvotusten ja verkkovälitteisesti sekä yksilö- ja ryhmähaastatteluna. Asiantuntijahaastatteluissa henkilöt esiintyvät ammattiroolissa ja edustaen organisaatiotaan, mikä on asettaa vuorovaikutukselle jo omanlaisen vuorovaikutuksellisen normiston, joka poikkeaa esimerkiksi väkivallan tekijöiden haastatteluista. Tämän tutkimuksen kohdalla siis vuorovaikutuksen merkityksen ja sen analyysin tarkoituksenmukaisuutta itse substanssin kannalta voinee haastaa. Pidämme

kuitenkin Ruusuvuoren ja Tiittulan (2005b) esittämiä kriittisiä huomioita tärkeinä, vaikka emme paneudu vuorovaikutuksellisiin tekijöihin mainittua enempää.

Haastateltujen edustamissa organisaatioissa saatettiin tehdä töitä sekä kokijoiden että tekijöiden kanssa. Katsomme, että näissä haastatteluissa jää paikoin epäselväksi puhutaanko tietyissä konteksteissa kokijoiden, tekijöiden vai molempien kannalta. Näin ollen on jäänyt tulkittavaksemme, onko jollakin generisellä ilmauksella tarkoitettu myös tekijöitä koskevaa väkivaltatyötä. Tämä tulkinnanvaraisuus on saattanut heikentää tulosten luotettavuutta jo koodausvaiheessa. Käytimme kaikkiaan kuitenkin huolellista harkintaa ja jätimme liian tulkinnanvaraiset kohdat huomioimatta, vaikka ne olisivatkin olleet sisällöllisesti kovin hedelmällisiä tutkimuksen kannalta.

Tutkimuksen heikkoudeksi luemme analysoidun aineiston niukkuuden. Toisaalta käytössämme ei ollut aikataulun ja muiden jo kuvattujen tekijöiden puitteissa enempää relevanttia materiaalia. Toisaalta tämän vastapainona näemme, että aineiston niukkuus mahdollisti aineiston perusteellisen haltuunoton, mikä lisää kokemustamme onnistuneesta analyysistä. Lisäksi tutkimus on toteutettu ennalta määrätyn kymmenen opintopisteen laajuisena. Opintojakson aikataulu, tutkimusluvan odottaminen sekä neljän hengen ryhmän aikataulujen yhteensovittaminen ovat myös osaltaan luoneet prosessiin aikataulupaineita etenkin tutkimuksenteon alkuvaiheissa. Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 165) summaavat, että laadullisen tutkimuksen tärkeimpiä perusvaatimuksia on tutkijan riittävä aika tutkimuksen tekemiseen. Onneksi raportointivaiheessa kiireentuntu ei enää ollut vahvasti läsnä.

Kiinnitimme erityistä huomiota väkivallan tekijöitä koskevan kotimaisen tutkimuksen vähyyteen. Mainittu tutkimuskirjallisuus oli myös valtaosin melko vanhaa. Relevantin kirjallisuuden hyödyntämistä haastoi myös tutkimusten pirstaloituneisuus ja aiheiden tarkat rajaukset. On tärkeää, että laadullisissa tutkimuksissa näkökulma on rajattu ja tarkoituksenmukainen, jotta saadaan riittävän syväluotaavaa tietoa vähän tutkitusta ilmiöstä, kuten vaikkapa äitien lapsiinsa kohdistamasta fyysisestä väkivallasta. Tässä esimerkissä on kuitenkin hyväksyttävä, että sukupuoli, läheissuhde ja väkivallan muoto ovat määriteltyjä, mikä haastaa tutkimustulosten soveltamista, suhteuttamista ja yleistämistä. Toisaalta laadullisen tutkimuksen yleistämisen mielekkyyttä on syytä tarkastella kriittisesti.

Rajaukset haastoivat aiemman tutkimuksen hyödyntämistä, sillä lähestyimme väkivallan

tekijöitä aiheena melko lavealti. Jäimme pohtimaan, milloin minkäkin tiedon hyödyntäminen on perusteltua, sillä valtaosa käytetystä lähdemateriaalista oli vähintäänkin sukupuolitettua. Hyödynsimme kirjallisuutta harkiten ja pyrimme tuomaan ilmi alkuperäisen tutkimustiedon sukupuolistuneisuuden raportoinnissa. Myös oma aineistomme sisälsi sukupuolistuneita näkökulmia, jotka pyrimme järjestäen avaamaan; vältimme liiallista yleistämistä, vaikka pyrimmekin löytämään väkivallan tekijöitä koskevia ”hegemonisia linjoja”.

On mahdollista, että tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että me tutkijoina emme ole osallisina kaupungin lähisuuhdeväkivaltatyöryhmässä emmekä näin ollen hyödy tuloksista olivatpa ne minkälaisia tahansa.

5.2 Pohdinta

Näemme käytäntötutkimuksen väkivallan tekijöiden palveluntarpeista ja toipumisesta yhteiskunnallisesti merkittävänä aihepiirinä. Miten muuten kuin tukemalla väkivallan tekijöitä ja heidän tarpeitaan saadaan parhaiten puututtua väkivaltaongelmaan yhteiskunnassamme? Tekijöihin kohdistuvat interventiot hyödyntävät tekijöiden lisäksi myös väkivallan uhreja ja väkivallalle altistuneita.

Kuten mainittua, kvalitatiivisen tutkimuksen nähdään tuottavan huonosti yleistettävää, mutta syvällistä tietoa (Alasuutari, 2011, s. 231). Haastatelluilla järjestöjen asiantuntijoilla voidaan kuitenkin ajatella olevan melko kattava käsitys suomalaisesta väkivaltatyön kentästä ja erityisesti järjestöjen tuottamista palveluista väkivallan tekijöille ja kokijoille. Valtaosa aineistona käyttämiemme haastattelujen taustaorganisaatioista työskentelee valtakunnallisesti. Näin ollen katsomme, että tutkimuksemme voidaan ajatella tuottavan tietoa, jota myös muut väkivaltatyötä tekijöiden parissa tekevät organisaatiot voivat hyödyntää valtakunnallisesti.

Väkivaltatyötä tekevissä järjestöissä tehdään tärkeää työtä väkivallan tekijöiden ja kokijoiden auttamiseksi. Kentän toimijoilla on jo olemassa toimivia ja hyviä käytäntöjä väkivaltaan puuttumiseksi ja eri kohderyhmien auttamiseksi. On tärkeää, että julkisen sektorin ja järjestökentän toimijat ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja tekevät yhteistyötä hyvien käytäntöjen jakamiseksi ja juurruttamiseksi, aiemmin pimentoon jääneiden kohderyhmien tukemiseksi ja tehokkaan asiakasohjauksen mahdollistamiseksi.

Käytäntötutkimukselle on keskeistä pyrkimys tuottaa tietoa palveluiden kehittämiseksi.

Tutkimuksessamme nousi esille joitakin kehitystarpeita väkivaltatyön kentän toimintaan ja toisaalta myös sosiaali- ja terveystoimialan palveluihin. Tiedotusta olemassa olevista palveluista olisi tärkeää pystyä tehostamaan, jotta eri julkisen sektorin toimijat olisivat tietoisia järjestösektorin tukipalveluista ja pystyisivät ohjaamaan asiakkaita niihin optimoidusti. Myös eri alojen ammattilaisten osaamista väkivallan puheeksi ottamiseen tulisi lisätä. Erityisesti tietyt kohderyhmät, kuten vanhukset sekä väkivaltaa käyttävät, mutta muutoin hyvin pärjäävät naiset, tulevat usein ohitetuiksi julkisissa palveluissa väkivaltaan liittyvine palveluntarpeineen. Pääosin pimentoon jääviä kohderyhmiä väkivaltatyön palveluiden osalta ovat edelleen vammaiset, pojat sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt. Näille ryhmille olisi tärkeää pystyä kehittämään palveluita, joissa he voisivat kokea olonsa tervetulleiksi ja heidän erityistarpeensa tulisivat huomioituiksi.

Tässä raportissa on jäänyt sanoittamatta paljon arvokkaaksi kokemaamme tietoa, jota haastateltavat ovat esittäneet haastatteluissa. Näin kompleksin ja moniaineeksisen ilmiön äärellä tuntuu vääraltä jättää joitakin hyvin keskeisiä tulokulmia pois, vaikka tematiikan rajaus ja tutkimuskysymys tähän ovat ohjanneetkin. Tulokulmamme heijasteli lopulta melko normatiivisia asetelmia, joissa tekijyys näyttäytyi lähinnä keski-ikäisten harjoittamana parisuhdeväkivaltana tai vanhemman ja lapsen välisenä väkivaltana. Tässä tarkoittamattomassa suodattuneisuudessa eri väkivallan muodot eivät nousseet esille, eikä muita läheissuhteita, kuten sisarusten välistä väkivaltaa, juurikaan kuvattu. Näemme eri väkivallan muotojen sekä moninaisten läheissuhteiden ja ihmisryhmien tarkemman tarkastelun tärkeinä jatkotutkimusaiheina.

Edellisessä luvussa esitetty vähäinen suomalainen tutkimus näkyi mielestämme myös vakiintuneen väkivaltakäsitteistön puutteellisuudessa. Esitämme, että kenttä vaatisi tarkempaa käsitteistöä kuvaamaan ja erittelemään väkivaltaan liittyviä tasoja ja ilmiöitä. Esimerkiksi tekijyyden ja kokijuuden yhtäaikaisuutta tai molemminpuolista väkivaltaa kuvaavia vakiintuneita käsitteitä ei juurikaan ole esitetty.

Toisaalta ”kokija-tekijyyttä” tai molemminpuolisen väkivallan tarkempaa määrittelyä ja tähdentämistä voidaan kyseenalaistaa uhria syyllistävänä tai uhrinäkökulman laiminlyöväenä tulokulmana. Lisäksi tätä määrittelyä haastaa kysymykset muun muassa käytetyistä väkivallan muodoista ja niiden arvottamisesta, vallan epätasapainosta sekä itsepuolustuksesta. Ajattelemme kuitenkin, että väkivaltatietouden ja -osaamisen kehittäminen vaatii tarkempaa

ja vakiintuneempaa käsitteistöä, sillä on haastavaa puhua siitä, mille ei ole sanoja. Käsitteistön on kuitenkin oltava uhrinäkökulmalle sensitiivinen.

Tässä tutkimuksessa käsitelimme väkivallan tekijöitä ja heidän auttamistaan järjestöissä työskentelevien asiantuntijoiden kertoman kautta. Asiantuntijoilla on vankkaa kokemusta ja osaamista väkivaltatyöstä ja lukuisien väkivallan tekijöiden kohtaamisesta. He ovat myös näköalapaikalla havainnoimassa kentän ajankohtaisia ilmiöitä ja pystyvät näin ollen myös arvioimaan kentän muutoksia ja kehittämistarpeita. Asiantuntijoiden haastattelu mahdollistaa eräänlaisen väkivaltapalveluiden asiakkaiden äänen anonymisoinnin ja antaa samalla yksittäisten asiakkaiden kokemuksia laajemman näkökulman käsiteltävään aiheeseen.

Samanaikaisesti on tärkeää muistaa, että itse väkivallan tekijöiden ääni välittyy tutkimuksessamme asiantuntijoiden puheen kautta, eikä suoraan tekijöiden kertomana. Näemme tärkeänä, että väkivallan tekijöiden tarpeita ja kokemuksia palveluista ja toipumisprosessistaan tutkitaan myös suoraan tekijöiden ääntä kuullen. Suomalaista tutkimusta väkivallan tekijöistä on toistaiseksi olemassa hälyttävän vähän. Erityisen tarpeelliseksi näemme tutkia sitä, minkälaisesta tuesta väkivallan tekijät ja heidän läheisensä hyötyvät, sekä väkivallan tekijöille suunnattujen palveluiden vaikuttavuutta.

Ajantasaisen kotimaisen tutkimuksen olemattomuus, puutteet sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisten osaamisessa, järjestökentän epävarma rahoituspohja sekä puutteet erityisryhmien palveluissa kielivät edelleen tekijöitä koskevan auttamisen tabuluontoisuudesta ja tähän liittyvästä asenneilmastosta. Tässä herkässä ilmastossa operoiminen vaillinaisine käsitteistöineen haastaa kokonaisuuden ripeää kehittämistä. Väitämme, että tekijöitä koskevan väkivaltatyön kehittämiseksi on kyettävä kollektiivisesti tunnustamaan teemaan liittyvät poliittiset taustavaikuttimet, joita myös yhteiskunnallinen arvonnormisto ja valtavirtaistunut keskustelukulttuuri osaltaan ohjailevat. Poliitiikalla, medialla, tutkimuksella, koulutusjärjestelmällä, oikeuslaitoksella ja lainsäädännöllä sekä sosiaali- ja terveystieteiden instituutiolla on merkitsevä vaikutus tämän kokonaisuuden osalta. Argumentoimme, että väkivallan tekijöiden auttaminen ja heihin panostaminen on koko yhteiskunnan etu.

Tutkimustamme tullaan hyödyntämään Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivaltatyöryhmän työssä. Valmis raportti ja siitä tuotettu posterit julkaistaan Soccan verkkosivustolla ja

Helsingin kaupungin intrassa. Lisäksi lähetämme raportin ja posterin haastatelluille järjestöille. Esittelemme tutkimuksen niin ikään kaupungin lähisuhdeväkivaltatyöryhmälle ja mahdollisesti muille yhteistyötahoille. Toivomme, että olemme tällä käytäntötutkimuksella voineet tuottaa tietoa, josta kaupunki ja järjestötoimijat voivat aidosti hyötyä työssään.

Lähteet

- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Bates, E. A. (2016). Current Controversies within Intimate Partner Violence: Overlooking Bidirectional Violence. *Journal of Family Violence*, 31(8), 937–940. doi:10.1007/s10896-016-9862-7
- Berlin, L. J., & Appleyard, K., & Dodge, K. A. (2011). Intergenerational Continuity in Child Maltreatment: Mediating Mechanisms and Implications for Prevention. *Child Development*, 82 (1), 162–176. doi:10.1111/j.1467-8624.2010.01547.x.
- Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietamäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, ... Siukola, R. (2020). *Väkivaltakäsitteiden sanasto*. Työpäpaperi 1/2020. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.
- Cross, T. P., Mathews, B., Tonmyr, L., Scott, D., & Ouimet, C. (2012). Child welfare policy and practice on children's exposure to domestic violence. *Child Abuse & Neglect*, 36(3), 210–216. doi:10.1016/j.chiabu.2011.11.004
- Dahlberg, L. L., & Krug, E. G. (2002). Violence – a global public health problem. Teoksessa E. G. Krug, L. L. Dahlberg, J. A. Mercy, A. B. Zwi & R. Lozano (toim.), *World Report on Violence and Health* (s. 1–22). Geneva: World Health Organization.
- Dokkedahl, S., & Elklit, A. (2019). Understanding the Mutual Partner Dynamic of Intimate Partner Violence: A Review. *Partner Abuse*, 10(3). doi:10.1891/1946-6560.10.3.298
- Eckhardt, C. I., Murphy, C. M., Whitaker, D. J., Sprunger, J., Dykstra, R., & Woodard, K. (2013). The Effectiveness of Intervention Programs for Perpetrators and Victims of Intimate Partner Violence. *Partner Abuse*, 4(2), 196–231. doi:10.1891/1946-6560.4.2.196
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2005). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (7. painos). Tampere: Vastapaino.
- Euroopan neuvosto (2011). Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Istanbul: Council of Europe Treaty Series - No. 210.
- Fagerström, I. (2022). Lähisuhdeväkivallan ehkäisy Helsingin kaupungilla. PowerPointesitys.
- Flinck, A. (2006.) *Parisuhdeväkivalta miehen ja naisen kokemana. Rikottu lemменmarja*. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

- Hakkarainen, L. (2019). *Digitaalinen väkivalta parisuhteessa ja sen jälkeen. Opas väkivallan kokijalle, ammattilaiselle ja läheiselle*. Helsinki: Naisten linja Suomessa ry.
- Keskinen, S. (2010). Sukupuolistunut väkivalta. Teoksessa Rossi, L.-M., Juvonen, T. & Saresma, T. (toim.) (2010). *Käsikirja sukupuoleen* (s. 243–256). Tampere: Vastapaino.
- Lattu, E. (2016). *Naisten tekemä väkivalta*. Tampere: Tampere University Press.
- Lidman, S. (2015). *Väkivaltakulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteet ja historia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Lokkila, S., & Salminen, T. (2023). Järjestötoimijoiden näkemyksiä lähisuhdeväkivallan kokijoiden palveluntarpeista ja haasteista palvelujärjestelmässä. Julkaisematon lähde. Helsingin yliopisto, sosiaalityön käytäntötutkimus.
- Maria Akatemia ry (n.2022). Toiminta (Artikkeli verkkosivuilla). Haettu 17.12.2022 osoitteesta <https://www.mariaakatemia.fi/toiminta/>
- McCullough, C., Harding, H. G., Shaffer, A., Han R., & Bright M. (2014). Intergenerational Continuity of Risky Parenting: A Person-Oriented Approach to Assessing Parenting Behaviors. *Journal of Family Violence*, 29(4), 409–418. doi:10.1007/s10896-014-9593-6
- Miessakit ry (n.2022). Miessakit ry (Artikkeli verkkosivuilla). Haettu 7.1.2023 osoitteesta <https://www.miessakit.fi/miessakit-ry/>
- Morgan, K., Williamson, E., Hester, M., Jones, S., & Feder, G. (2014). Asking men about domestic violence and abuse in a family medicine context: Help seeking and views on the general practitioner role. *Aggression and Violent Behavior*, 19(6), 637–642. doi:10.1016/j.avb.2014.09.008
- Nipuli, S. (2019). Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen ja ehkäisyn prosessit – Lähisuhdeväkivaltatyön hyvät käytännöt rakenteisiin. *Sosiaali- ja terveystieteiden raportteja ja muistioita*, 2019:55. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.
- Oikeusministeriö (2022). Laatukriteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuohjelmille. *Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja*, 2022:36. Haettu 15.1.2023 osoitteesta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164368>
- Park, S., & Kim, S.-H. (2019). Who Are the Victims and Who Are the Perpetrators in Dating Violence? Sharing the Role of Victim and Perpetrator. *Trauma, Violence, & Abuse*, 20(5), 732–741. doi:10.1177/1524838017730648
- Pääkaupungin turvakoti (n.2022). Etusivu. Haettu 7.1.2023 osoitteesta <https://paakaupunginturvakoti.fi/>

- Rantala, I. (2015). Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 108–133). 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rikoslaki, Suomen säädöskokoelma § 39 (1889)
- Riski, T., & Viuhko, M. (toim.) (2022). Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025. *Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimusjulkaisuja*, 2022:7.
- Ruuskanen, E. (2020). Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma vuosille 2020–2023. *Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja*, 2020:15.
- Ruusuvuori, J. (2010). Litteroijan muistilista. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.), *Haastattelun analyysi* (s. 424–433). Tampere: Vastapaino.
- Ruusuvuori, J., & Tiittula, L. (2005a). Johdanto. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.), *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 9–21). Tampere: Vastapaino.
- Ruusuvuori, J., & Tiittula, L. (2005b). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.), *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 22–56). Tampere: Vastapaino.
- Satka, M., Julkunen, I., Kääriäinen, A., Poikela, R., Yliruka, L., & Muurinen, H. (2016). Johdanto – Käytäntötutkimus tietona ja taitona. Teoksessa M. Satka, I. Julkunen, A. Kääriäinen, R. Poikela, L. Yliruka & H. Muurinen (toim.), *Käytäntötutkimuksen taito* (s. 8–30). Heikki Waris-instituutti ja Mathilda Wrede institutet.
- Sheehan, K. A., Thakor, S., & Stewart, D. E. (2011). Turning Points for Perpetrators of Intimate Partner Violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 13(1), 30–40.
doi:10.1177/1524838011426016
- Siltala, H., Hisasue, T., Hietämäki, J., Saari, J., Laajasalo, T., October, M., Laitinen, H-L. & Raitanen, J. (2022). Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja* 2022:52. Haettu 15.1.2023 osoitteesta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164368>
- Suvanto ry (n.2022). Yhdistys. Haettu 28.12.2022 osoitteesta <https://suvantory.fi/yhdistys/>
- TENK (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- THL (2022). Lähisuhdeväkivalta. Haettu 27.12.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/lahisuhdevakivalta>

Tilastokeskus (2021). Rikos- ja pakkokeinotilasto. Haettu 5.12.2022 osoitteesta

https://tilastokeskus.fi/til/rpk/2020/15/rpk_2020_15_2021-06-01_tie_001_fi.html

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2020). Sosiaali-, terveys- sekä työ- ja elinkeinoalojen yhteisten palvelujen sanasto. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja* 2019:67. Haettu 23.12.2022 osoitteesta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162038>

Törrönen, H. (toim.) (2009). *Vaiettu naiseus. Ajatuksia naisen väkivallan tunnistamisesta, nimeämisestä ja hoitamisesta*. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 10. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Widom, C. S., Czaja, S. J., & DuMont, K. A. (2015). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Real or detection bias? *Science*, 347(6229), 1480–1485.
doi:10.1126/science.1259917

Liitteet

Liite 1. Kirje järjestötoimijoille

Arvoisa järjestötoimija,

Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän aloitteesta toteutettiin touko-kesäkuussa väkivaltatyötä tekevien järjestötoimijoiden asiantuntijahaastatteluita, joiden tarkoituksena oli kartoittaa lähisuhdeväkivaltapalveluita. Myös teidän järjestönne edustajaa tai edustajia haastateltiin.

Helsingin kaupunki on esittänyt toiveen, että Helsingin yliopiston sosiaalityön maisteriohjelmaan kuuluvalla käytäntötutkimuksen kurssilla toteutettaisiin pienimuotoinen tutkimus kyseisten asiantuntijahaastatteluiden pohjalta. Toiveena tutkimuksen tilaajalla on taustoittaa lähisuhdeväkivaltatyötä ja syventää olemassa olevaa ymmärrystä valituista teemoista.

Olemme yhteistyössä kaupungin kanssa valinneet tutkimustehtäväksemme tarkastella lähisuhdeväkivaltaa tekijöiden ja kokijoiden tulokulmista. Toimimme kahdessa työryhmässä ja tuotamme kaksi erillistä tutkimusraporttia. Tutkimuskysymyksemme on: Miten väkivaltatyön järjestötoimijat kuvailevat lähisuhdeväkivallan tekijöiden ja kokijoiden palveluntarpeita?

Valmiit raportit sekä niiden pohjalta tuotetut posterit julkaistaan Soccan verkkosivuilla ja Helsingin kaupungin intrassa. Halutessanne voitte pyytää myös valmiit raportit nähtäväksenne. Raporttien ja posterien on määrä valmistua maaliskuun alkuun mennessä.

Olemme hakeneet Helsingin kaupungilta tutkimuslupaa haastatteluaineistojen käyttöön. Helsingin kaupunki toimii äänitallenteiden osalta henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Toimimme rekisterinpitäjänä vain suostumuslomakkeiden henkilötietojen osalta ja olemme tätä varten laatineet liitteenä olevan tietosuojaselosteen. Kysymme kuitenkin myös teiltä, sallitteko asiantuntijanne kanssa tehdyn haastatteluaineiston käytön tutkimuksessamme “Järjestötoimijoiden näkemyksiä väkivallan tekijöiden ja kokijoiden palveluntarpeista”? Mikäli sallitte käytön, voitte myös kertoa, saako järjestönne nimi tulla esille valmiissa raportissa vai ei. Haastateltujen asiantuntijoiden nimiä emme kuitenkaan tule raportissa mainitsemaan. Kun tutkimus valmistuu, tutkijoiden käyttöoikeus haastatteluaineistoihin

päättyy. Tuhoamme haastateltujen henkilötiedot (eli suostumuslomakkeet) ja litteroidun aineiston tutkimuksen valmistuttua.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja teillä on oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen. Teillä on myös oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen väliaikaisesti tai toistaiseksi milloin tahansa ilman kielteisiä seurauksia. Luvan antaneilla on myös oikeus peruuttaa osallistumissuostumus tutkimuksen aikana. Osallistumissuostumuksen peruminen on mahdollista aina helmikuun 2023 loppuun asti. Maaliskuun lopulla 2023 käytäntötutkimus valmistuu ja rekisteri tuhotaan. Peruutus tapahtuu ottamalla sähköpostitse yhteyttä Heini Aaltoseen (heini.aaltonen@helsinki.fi).

Ystävällisin terveisin,

Heini Aaltonen

Ella Halmela

Tove Salminen

Sanna Lokkila

Pyytäisimme teitä allekirjoituksellanne vahvistamaan oheiselle lomakkeelle:

1) Saammeko käyttää haastatteluanne aineistona edellä kuvailussa tutkimuksessamme?

Kyllä _____ Ei _____

2) Voiko järjestönne nimen mainita tutkimusraportissamme?

Kyllä _____ Ei _____

Allekirjoitus:

Nimenselvennös:

Toimenkuva:

Järjestön nimi:

Pyydämme ystävällisesti skannaamaan allekirjoitetun lomakkeen ja lähettämään sen osoitteeseen: heini.aaltonen@helsinki.fi Osoitteeseen lähetetty sähköposti on automaattisesti suojattu.

Liite 2. Haastattelurunko

Lähisuhdeväkivaltapalveluiden kartoitus

Minkälaisia lähisuhdeväkivaltaa torjuvia palveluja organisaatio tuottaa?

1) Palvelun kohderyhmä

- Kohdentuuko palvelu tietyille väestöryhmälle? Mille?
- Onko palvelu suunnattu kokijan, tekijän tai altistujan auttamiseksi?
- Huomioidaanko palvelussa erityisesti joitakin lähisuhdeväkivallan muotoja?
- Millä kielellä palvelu tuotetaan?

2) Palvelun tavoitteet, muodot ja erityispiirteet

- Mitä palvelulla tavoitellaan?
- Onko palvelu ennaltaehkäisevää, kannattelevaa tai korjaavaa?
- Onko palvelu pitkä- tai lyhytkestoista?
- Onko palvelu akuuttia kriisityötä tai suunnitelmallista työskentelyä?
- Minkälaisessa muodossa palvelu tuotetaan: yksilötyöskentely, ryhmätyöskentely, vuorokauden ympäri saavutettava, digitaalinen palvelu, puhelinpalvelu jne.
- Onko palvelulla tilapäinen rahoitus esim. hankerahoitus tai onko palvelu ns. pysyvää?

3) Yhteistyö ja yhdyspinnat Helsingin kaupungin toimijoiden/palveluiden kanssa

- Onko organisaatiolla yhteistyökäytäntöjä Helsingin kanssa, keiden ja minkälaisia?
- Toimivat yhteiset työskentelymuodot, haasteet ja kehittämistarpeet?
- Ohjataan/saatetaan asiakas palvelusta eteenpäin, minne?
- Osallistuuko Helsingin kaupunki palvelun rahoitukseen?

4) Tietopohja, vaikuttamistyö ja havaitut kehittämistarpeet väestön näkökulmasta

- Onko organisaatio tuottanut palvelusta tai väestöryhmästä tilasto/tutkimustietoa?
- Onko havaittuja palveluaukkoja/tarpeita valtakunnallisesti/Helsingissä?